

Zwemmonitor 2012

Een beeld van het aanbod
van zwemwater in Nederland

In opdracht van Vereniging Sport en Gemeenten

**Harold van der Werff
Aline van Bedaf
Karin Hoenderkamp
Koen Breedveld**

© *Mulier Instituut*
Utrecht, 12 juli 2012

*Mulier Instituut
Sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek*

*Postbus 85445
3508 AK Utrecht*

*t 030-721 02 20
e info@mulierinstituut.nl
i www.mulierinstituut.nl*

Voorwoord

‘Waterdicht’ is een initiatief van de Vereniging Sport en Gemeenten. Bij dit beleidsproject staat de ontwikkeling van de zwemvaardigheid van kinderen in het primair onderwijs in Nederland centraal. Om de zwemvaardigheid te stimuleren is inzicht nodig in het aanbod van zwemwater en daarvoor is de Zwemmonitor opgezet. Deze monitor geeft een beeld van de omvang en samenstelling van de aanbodzijde.

De Zwemmonitor is medio 2010 gestart en loopt tot 2012. In deze periode zijn verschillende meetmomenten voorzien. Het voorliggende rapport betreft de eerste uitkomsten over het aanbod van zwemwater in Nederland. Wij hopen dat verzamelde gegevens de verschillende partijen binnen de branche helpen bij het monitoren en evalueren van het gevoerde beleid en het formuleren van nieuw beleid.

Graag willen wij de volgende organisaties bedanken. Allereerst gaat onze dank uit naar Vereniging Sport en Gemeenten, Nationaal Platform Zwembaden | NRZ, RECRON en KNZB. Daarnaast danken we Reddingsbrigade Nederland, Laco en Optisport voor hun inspanningen de respons te verhogen. Verder zijn wij de consultancy-bureaus Andres c.s., ConVisie, Drijver en Partners en Synarchis erkentelijk voor het meedenken bij het opstellen van de vragenlijst.

Harold van der Werff
Aline van Bedaf
Karin Hoenderkamp
Koen Breedveld

Utrecht, juli 2012

Inhoudsopgave

Samenvatting	7
1. Inleiding	9
1.1 Aanleiding	9
1.2 Doelstelling en onderzoeksvragen	9
1.3 Methode van onderzoek	10
1.4 Leeswijzer	10
2. Zwembaden in Nederland	11
2.1 Aantal zwembaden	11
2.2 Geografische spreiding	11
3. Type zwembaden	17
3.1 Verschillende typen	17
3.2 Het keurmerk Veilig & Schoon	21
4. Kenmerken van zwembaden en bassins	23
4.1 Aantal bassins	23
4.1.1 Functie van bassins	23
4.1.2 Afmetingen	24
4.1.3 Springplanken, beweegbare bodems, watertemperatuur en zwemvaardigheid	31
5. Druk op zwemwater	37
6. Openstelling	41
6.1 Toegankelijkheid	41
6.1.1 Openbaarheid	41
6.1.2 Spreiding door Nederland	42
6.1.3 Openingstijden	46
6.2 Locatie en bereikbaarheid	48
7. Conclusies	51
Bijlage 1 – Dataverzameling Zwemmonitor	53

Samenvatting

Inleiding

De Zwemmonitor is onderdeel van het project 'Waterdicht' dat het Mulier Instituut uitvoert in opdracht van de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG). Waterdicht is gestart om enerzijds de ontwikkeling te volgen in de zwemvaardigheid van kinderen in het primair onderwijs en anderzijds om de aanbodzijde van de zwembranche in kaart te brengen. Deze eerste publicatie van de Zwemmonitor, die nu voor u ligt, geeft inzicht in het aantal zwembaden in Nederland, typen zwembaden en kenmerken van bassins van zwembaden. Ook verschaft het rapport een korte blik op ontwikkelingen rondom de druk op het zwemwater en de openstelling van zwembaden.

Het grootste deel van de gegevens in dit rapport is afkomstig uit de respons op de vragenlijst van de Zwemmonitor. De grote versie van deze vragenlijst is door 538 zwembaden ingevuld, de kleine door 999. De kleine versie betreft de eerste vragen uit de grote versie (contactgegevens, type zwembad, aantal bassins en kenmerken van bassins).

Aantal en type zwembaden

In 2002 waren er 1.593 zwembaden in Nederland (NRIT, 2002). Het aantal zwembaden dat in 2011/2012 is geteld, komt op 1.537. Noord-Brabant en Gelderland kennen het grootste aantal zwembaden. In Flevoland, Groningen, Utrecht en Zeeland zijn er de minste zwembaden.

Bij de verdeling van zwembaden in overdekte zwembaden, openlucht- en combizwembaden blijkt dat meer dan de helft van de zwembaden overdekt is, een derde is een openluchtzwembad en de overige zijn combizwembaden. Ruim de helft van de openluchtbaden bevindt zich in niet stedelijke gebieden. Een derde van de zwembaden is een solitair (zelfstandig) zwembad, eenzelfde percentage behoort tot de verblijfsrecreatie (bungalowpark, camping, hotel/motel). Binnen de verblijfsrecreatie beschikken de hotels/motels voornamelijk over overdekte zwembaden. Zwembaden bij bungalowparken en campings zijn in meer dan de helft van de gevallen openluchtzwembaden.

Kenmerken van zwembaden en bassins

Het totaal aantal bassins in Nederland bedraagt ruim 3.300. Meer dan de helft van zwembaden (58%) beschikt over twee of meer bassins. 14 procent van de zwembaden beschikt zelfs over vier of meer bassins. Gemiddeld gezien zijn de meeste bassins te vinden bij zwembaden in sportparken/sportcomplexen en bij solitaire zwembaden.

De gemiddelde oppervlakte van een bassin is 144 m². De grootste bassins zijn opnieuw te vinden bij zwembaden in sportparken/sportcomplexen en bij solitaire zwembaden, die veelal behoren tot de openbare zwembaden. Verder blijkt dat de grootste bassins te vinden zijn in de combizwembaden, gevolgd door de openluchtzwembaden.

De gemiddelde maximale diepte bedraagt 1,56 m. De diepste bassins zijn te vinden bij de solitaire zwembaden en de ondiepste bij de bungalowparken/campings. Hiermee samen hangt het feit dat de ondiepste bassins voorkomen bij de openluchtzwembaden, waar veel bassins (55%) van de bungalowparken/campings ook toe behoren. Ook blijken de bassins van openbare zwembaden gemiddeld dieper te zijn dan die van semi-openbare en besloten zwembaden.

Een bassin kan meer dan één functie hebben. De meeste bassins (84%) worden gebruikt voor recreatief zwemmen, gevolgd door instructiezwemmen (38%). Ongeveer een derde van de baden van minimaal 25 m² en minimaal 30 cm diep wordt gebruikt voor schoolzwemmen (31%) en/of diplomazwemmen (30%). De gemiddelde temperatuur van die bassins is 28°. 14 procent van de bassins met de genoemde afmetingen heeft een springplank en 15 procent beschikt over een beweegbare bodem.

Druk op zwemwater

De Nederlandse bevolking ontgroent (minder 0-19 jarigen) en vergrijsst (meer 65-plussers). Omdat de procentuele deelname aan de zwemsport bij het jongere bevolkingsdeel hoger is dan bij oudste leeftijdscategorie is de verwachting dat per saldo het aantal bezoekers aan de Nederlandse zwembaden in 2030 ondanks de bevolkingsgroei nauwelijks verandert.

Uit de Zwemmonitor blijkt dat 12 procent van de zwembaden met sluiting wordt bedreigd, maar de termijn van een eventuele sluiting is niet bekend. Het is dan ook lastig te voorspellen of er in 2030 minder zwembaden zijn dan in 2012. Wel kunnen we concluderen dat op basis van de bevolkingsontwikkeling de druk op het zwemwater (aantal inwoners per zwembad) op zal lopen in gemeenten in met name de Randstad en delen van Brabant.

Openstelling

Ongeveer de helft van de zwembaden in Nederland is openbaar toegankelijk (45%). Met name de combizwembaden zijn vaak openbaar (61%). Opgedeeld naar complex blijkt dat zwembaden behorend tot sportparken/-complexen en solitaire zwembaden meestal openbaar zijn (respectievelijk 89% en 88%). De zwembaden behorend tot de verblijfsrecreatie zijn veelal besloten (hotels/motels 79% en bungalowparken/campings 74%). Openbare zwembaden zijn met name te vinden in de Randstad, waar de bevolkingsdichtheid het hoogst is.

Ruim twee derde van de zwembaden in Nederland is het gehele jaar open. Met name bij de bungalows/campings is het toeristische seizoen duidelijk zichtbaar in de openstelling: slechts 37 procent van deze zwembaden is het hele jaar geopend. Indien deze zwembaden open zijn, is dit bijna altijd (95%) wel zeven dagen in de week. 86 procent van de solitaire zwembaden is zeven dagen per week geopend. Gemiddeld zijn zwembaden 72 uur per week open. Het gros van de openingsuren wordt gebruikt voor recreatief zwemmen (65%).

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De zwemvaardigheid van kinderen in Nederland is al jarenlang een onderwerp van gesprek. De verantwoordelijk voor het zwemvaardig zijn van de kinderen ligt in eerste instantie bij de ouders, maar uit onderzoek blijkt dat veel ouders de weg naar het zwembad niet vinden, ook al vinden zij het belangrijk dat hun kinderen leren zwemmen (Wisse 2009). De gemeenten faciliteren door schoolzwemmen of vangnetten te financieren.

Uit het 10-puntenplan ‘Verbetering Zwemvaardigheid 2006-2009’¹ kwam naar voren dat er momenteel geen landelijke systematische registratie van zwemvaardigheid is, hoewel de wens daartoe al langer binnen de zwembadbranche bestaat. Actuele cijfers helpen de branche het gevoerde beleid te evalueren en nieuw beleid te formuleren. De Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) is het project ‘Waterdicht’ gestart om deze lacune te dichten.

Het project bestaat uit twee delen. Het ene deel behelst de ontwikkeling van een online tool waarmee de ontwikkeling in zwemvaardigheid van kinderen in het primair onderwijs in Nederland is te volgen. Het andere deel betreft het cijfermatig in beeld brengen van de aanbodzijde binnen de zwembranche. De voorliggende rapportage is de eerste van een aantal publicaties die onder de naam Zwemmonitor zullen verschijnen. Het rapport behoort tot het tweede deel en geeft inzicht in het aantal zwembaden in Nederland, type zwembaden en openstelling. Ook biedt het een overzicht van het aantal bassins, de voorzieningen daarvan en het soort gebruik.

1.2 Doelstelling en onderzoeksvragen

Met ‘Waterdicht’ wil VSG inzicht verkrijgen in het aantal kinderen dat de basisschool ten minste ‘zwemvaardig’ (zwemdiploma A en B) en bij voorkeur ‘zwemveilig’ (zwemdiploma C) verlaat. Daarbij is het aanbod van zwemwater voor zwemlessen en diplomazwemmen essentieel. Om inzicht te verschaffen in de omvang en samenstelling van het zwemwater focust de eerste publicatie van de Zwemmonitor op de volgende centrale vragen:

1. Wat is de omvang en samenstelling van het aantal zwembaden?
2. Hoe zijn de zwembaden over Nederland verspreid?
3. Wat zijn de kenmerken van de bassins?
4. Hoe ontwikkelt de druk op zwemwater zich tot 2030?
5. In welke mate zijn zwembaden opengesteld?

¹ Daniëls, E. (2005). 10-puntenplan ‘Verbetering Zwemvaardigheid’. Oosterbeek: Vereniging Sport en Gemeenten

1.3 Methode van onderzoek

Om de centrale vragen te beantwoorden, zijn verschillende methoden van onderzoek toegepast, te weten: literatuurstudie, bewerking van statistische gegevens van derden (CBS), bewerking van eigen bronnen binnen het Mulier Instituut (SportersMonitor) en het uitzetten van een vragenlijst voor de Zwemmonitor. Het grootste deel van de in dit rapport gepresenteerde gegevens komt uit die vragenlijst.

In de vragenlijst zijn vragen opgenomen over het soort zwembad, bijzonderheden van de bassins, recreatieve voorzieningen in het zwembad, openingstijden, schoolzwemmen, zwemlessen, aantallen bezoekers, personeel, en beleid en beheer. Deze vragenlijst is door 538 zwembaden ingevuld. Organisaties die de grote vragenlijst niet invulden, is gevraagd een verkorte vragenlijst te beantwoorden. Deze kleine vragenlijst bestaat uit de eerste vijf vragen van de grote vragenlijst (contactgegevens en soort zwembad), gevolgd door de vragen 7 en 8 (bassins). Van 999 zwembaden zijn gegevens verkregen met deze kleine vragenlijst. Van alle bij ons bekende zwembaden² zijn op deze manier gegevens verzameld³.

1.4 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk gaat de aandacht uit naar het aantal zwembaden in Nederland. Hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van het aantal zwembaden naar type bad. Het vierde hoofdstuk biedt een nadere beschrijving van de verschillende bassins. Hoofdstuk 5 geeft een doorkijkje naar de toekomstige druk op zwemwater. Daarna wordt ingegaan op de openstelling van zwembaden. Het rapport eindigt met een aantal conclusies.

Bij de uitkomsten wordt veelal onderscheid gemaakt naar typen zwembaden:

- Openluchtzwembaden, overdekte zwembaden en combizwembaden.
- Solitaire zwembaden en zwembaden die onderdeel zijn van een groter geheel, bijvoorbeeld een sportpark/-complex, fitnesscentrum of hotel ('complex').
- Toegankelijkheid. Openbare zwembaden zijn de baden die voor iedereen tegen betaling toegankelijk zijn. Besloten zwembaden zijn alleen toegankelijk voor eigen gasten, leden en leerlingen (etc.). Semi-openbare baden zijn besloten baden die tegen betaling ook (een deel van de openingstijden) door anderen te bezoeken zijn.

De spreiding van de zwembaden wordt besproken op basis van de spreiding door Nederland, en de ligging in al dan niet stedelijke gebieden.

² Het betreft hier zwembaden met een of meer bassins die voldoen aan de richtlijn van de Wet hygiëne en veiligheid bad- en zwemgelegenheden (WHVBZ).

³ Bijlage 1 geeft een uitgebreidere beschrijving van het verzamelen van de data.

2. Zwembaden in Nederland

2.1 Aantal zwembaden

93% van de Nederlandse bevolking vindt dat een zwembad voor elke gemeente een basisvoorziening hoort te zijn. Van de 15- t/m 18-jarigen is 85% deze mening toegedaan en van de 65- t/m 80-jarigen 96% (Mulier Instituut 2011)⁴.

In 2002 waren er 1.593 zwembaden in Nederland, (NRIT, 2002). Momenteel telt ons land 1.537 zwembaden. Dit betreft openluchtzwembaden, overdekte zwembaden en combizwembaden⁵.

In de adressenbestanden waarover wij konden beschikken, stonden veel zwembaden die er niet meer zijn. In totaal bleken 125 zwembaden gesloten⁶. De redenen voor sluiting waren – voor zover dat te achterhalen was – sloop (in enkele gevallen gevolgd door nieuwbouw op een andere locatie), campings en hotels die geen zwembad meer hebben, het beëindigen van de bedrijfsactiviteit vanwege faillissement of overlijden van de eigenaar, langdurige verbouwing en in sommige gevallen brand.

2.2 Geografische spreiding

Naar provincie

Noord-Brabant en Gelderland tellen de meeste zwembaden. De minste zwembaden zijn er in de provincies Flevoland, Groningen, Utrecht en Zeeland. De verdeling van de zwembaden naar provincies is in de periode 2002-2012 nauwelijks veranderd. Wel valt op dat er nu in Friesland en Flevoland verhoudingsgewijs beduidend meer zwembaden zijn dan in 2002. In Noord-Holland zijn er in 2012 juist minder zwembaden dan tien jaar geleden.

⁴ Tussentijdse SporterMonitor, november 2010.

⁵ Natuur- en strandbaden worden in dit rapport buiten beschouwing gelaten, omdat daar doorgaans geen zwemlessen en diplomazwemmen plaatsvinden.

⁶ Wij hebben onder andere gebruik kunnen maken van de bestanden uit 2002. Zwembaden die tussen 2003 en 2010 zijn geopend en weer gesloten vallen grotendeels buiten het zicht van dit onderzoek.

Tabel 2.1 Aantal zwembaden naar provincie

	Aantal		In %	
	2002	2012	2002	2012
Groningen	55	61	3%	4%
Friesland	70	95	4%	6%
Drenthe	88	86	6%	6%
Overijssel	140	136	9%	9%
Flevoland	21	28	1%	2%
Gelderland	256	245	16%	16%
Utrecht	68	69	4%	4%
Noord-Holland	198	165	12%	11%
Zuid-Holland	187	191	12%	12%
Zeeland	79	71	5%	5%
Noord-Brabant	288	260	18%	17%
Limburg	143	130	9%	8%
Totaal	1.593	1.537	100%	100%

Bron: NRIT 2002, Zwemmonitor 2012

In 2002 was er grofweg één zwembad voor elke 10.000 inwoners. Het aantal Nederlanders is tussen 2002 en 2012 gestegen van 16,0 miljoen naar 16,7 miljoen (+5%), maar het aantal zwembaden is gedaald (-6%). Dat maakt dat er in 2012 10.900 inwoners zijn voor één zwembad.

In Zeeland en Drenthe zijn er relatief veel zwembaden per inwoner (of weinig inwoners voor elk zwembad). In Zuid-Holland en Utrecht zijn er juist relatief weinig zwembaden. Deze verdeling was ook in 2002 te herkennen. In Friesland is er nu aanzienlijk meer zwemwater per inwoner dan in 2002. In Noord-Holland is het beschikbare zwemwater per persoon juist sterk verminderd.

Tabel 2.2 Aantal inwoners per zwembad

	2002	2012	Vershil
Groningen	10.300	9.520	-8%
Friesland	9.008	6.813	-24%
Drenthe	5.392	5.706	6%
Overijssel	7.759	8.365	8%
Flevoland	15.664	14.124	-10%
Gelderland	7.556	8.204	9%
Utrecht	16.441	17.927	9%
Noord-Holland	12.801	16.415	28%
Zuid-Holland	18.293	18.591	2%
Zeeland	4.746	5.371	13%
Noord-Brabant	8.247	9.475	15%
Limburg	7.991	8.638	8%
Totaal	10.036	10.882	8%

Bron: NRIT 2002, Zwemmonitor 2012, Bevolkingsstatistiek CBS

Tabel 2.3 geeft het aantal zwembaden weer per 25.000 inwoners en per 100 km². Hierboven is al genoemd dat Zeeland en Drenthe in verhouding tot het aantal inwoners relatief veel zwembaden tellen. De tabel toont ook dat als wordt gekeken naar het aantal zwembaden per

oppervlak de provincies Limburg, Zuid-Holland, en Noord-Brabant veel zwembaden tellen, namelijk vijf of meer baden per 100 km². Flevoland heeft de minste zwembaden per 100 km².

Tabel 2.3 Aantal zwembaden per 25.000 inwoners en per 100 km²

	Per 25.000 inwoners		Per 100 km ²	
	2002	2012	2002	2012
Groningen	2,4	2,6	1,9	2,1
Friesland	2,8	3,7	1,2	1,7
Drenthe	4,6	4,4	3,3	3,2
Overijssel	3,2	3,0	4,1	4,0
Flevoland	1,6	1,8	0,9	1,2
Gelderland	3,3	3,0	5,0	4,8
Utrecht	1,5	1,4	4,7	4,8
Noord-Holland	2,0	1,5	4,8	4,0
Zuid-Holland	1,4	1,3	5,5	5,6
Zeeland	5,3	4,7	2,7	2,4
Noord-Brabant	3,0	2,6	5,7	5,1
Limburg	3,1	2,9	6,5	5,9
Totaal	2,5	2,3	3,8	3,7

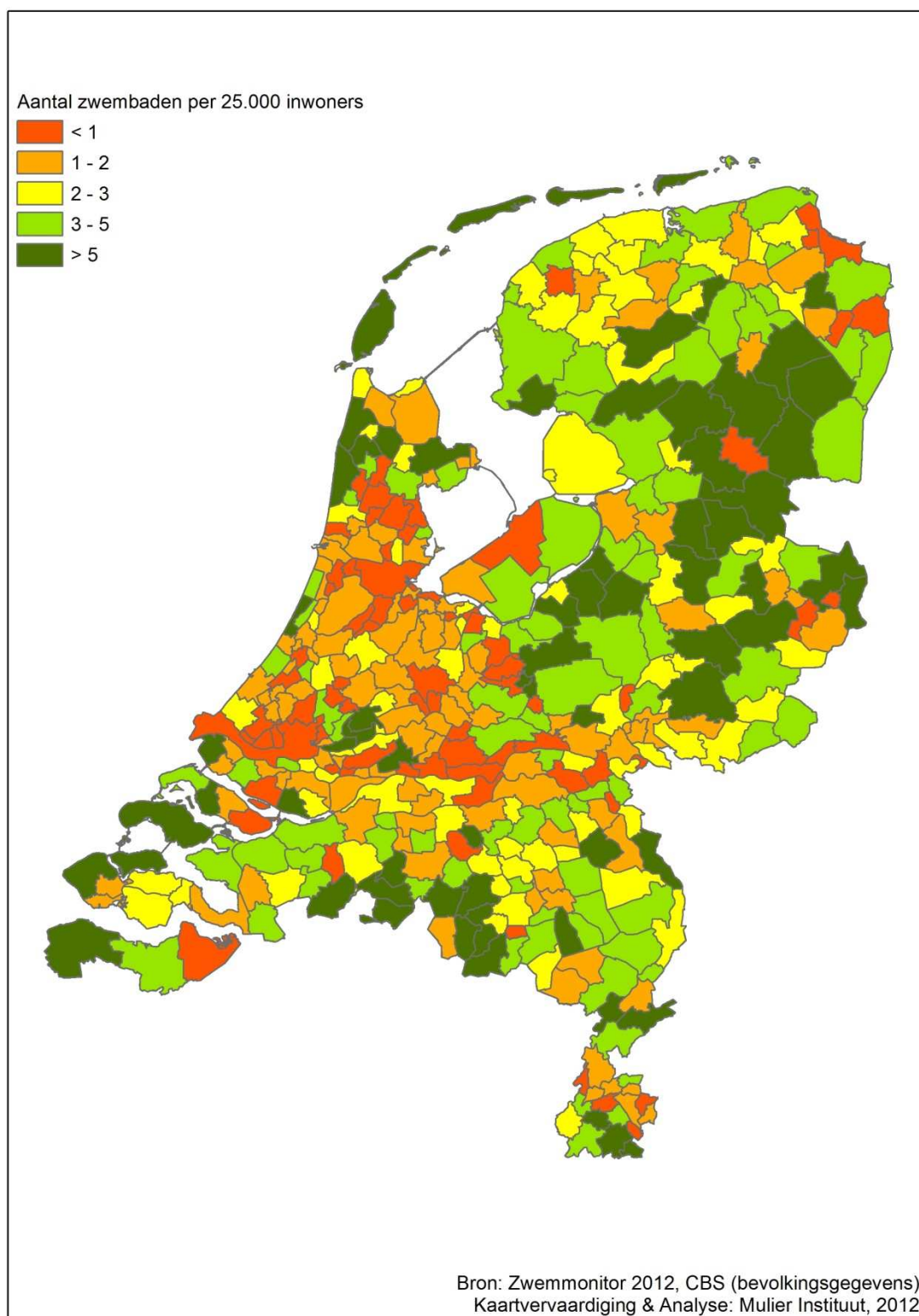
Bron: NRIT 2002, Zwemmonitor 2012, Bevolkingsstatistiek CBS

Naar gemeente

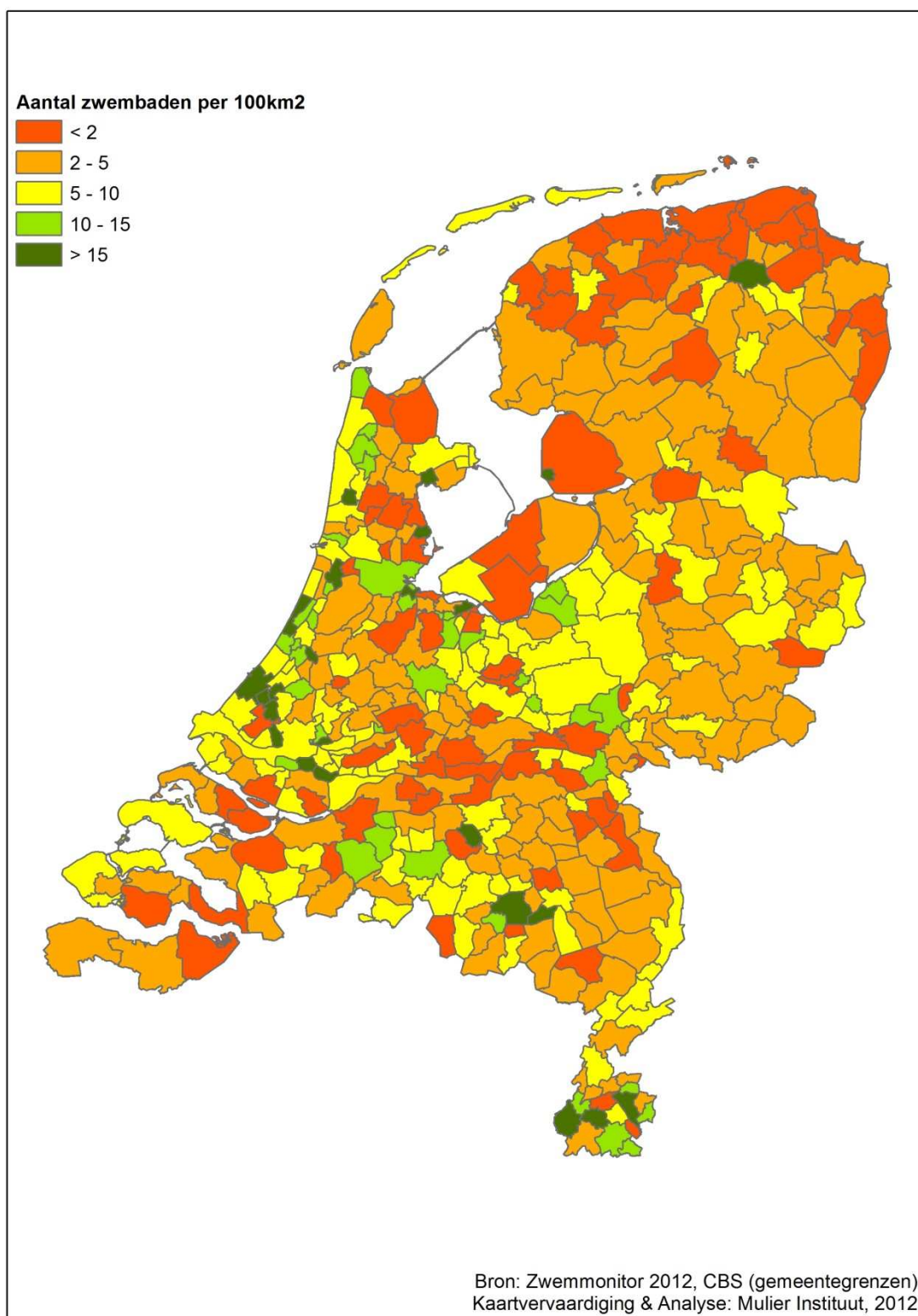
In kaart 2.1 staat het aantal zwembaden per 25.000 inwoners naar gemeente afgebeeld. De gemeenten in de Randstad tellen relatief weinig zwembaden. In Drenthe zijn er veel gemeenten met relatief veel zwembaden. Ook in de gemeenten die liggen op de Veluwe zijn er relatief veel zwembaden.

Kaart 2.2 toont het aantal zwembaden per 100 km². Deze kaart laat een ander beeld zien. In vergelijking met andere provincies tellen de noordelijke provincies en Flevoland weinig zwembaden per vierkante kilometer. Ook in Zeeland en Overijssel zijn er weinig zwembaden per vierkante kilometer. In deze twee provincies bevinden zich geen groengekleurde gemeenten.

Kaart 2.1 Aantal zwembaden per 25.000 inwoners naar gemeente (n= 1.537)

Kaart 2.2 Aantal zwembaden per 100 km² naar gemeente (n=1.537)

Naar stedelijkheid

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) hanteert een indeling in vijf klassen voor de mate van stedelijkheid, een maatstaf voor de concentratie van menselijke activiteiten. De indeling is gebaseerd op wat het CBS de gemiddelde omgevingsadressendichtheid (oad)⁷ noemt. Er is een indeling op basis van de postcode en een indeling op basis van de gemeente. De eerste is fijnmaziger dan de tweede.

Als we uitgaan van de mate van stedelijkheid volgens postcodes bevindt twee derde van de zwembaden zich in weinig stedelijke of niet stedelijke gebieden. Kijken we naar de mate van stedelijkheid van de gemeenten, dan ligt 58% in dergelijke gebieden.

Tabel 2.4 Zwembaden naar mate van stedelijkheid o.b.v. postcode en o.b.v. gemeente, in procenten (n=1.483)

	Postcode	Gemeente
Zeer sterk stedelijk	6	8
Sterk stedelijk	12	17
Matig stedelijk	19	17
Weinig stedelijk	30	35
Niet stedelijk	33	23
Totaal	100	100

Bron: Zwemmonitor 2012

⁷ Zeer sterk stedelijk: gemiddelde oad van 2.500 of meer adressen per km²; sterk stedelijk: gemiddelde oad van 1.500 tot 2.500 adressen per km²; matig stedelijk: gemiddelde oad van 1.000 tot 1.500 adressen per km²; weinig stedelijk: gemiddelde oad van 500 tot 1.000 adressen per km²; niet stedelijk: gemiddelde oad van minder dan 500 adressen per km².

3. Type zwembaden

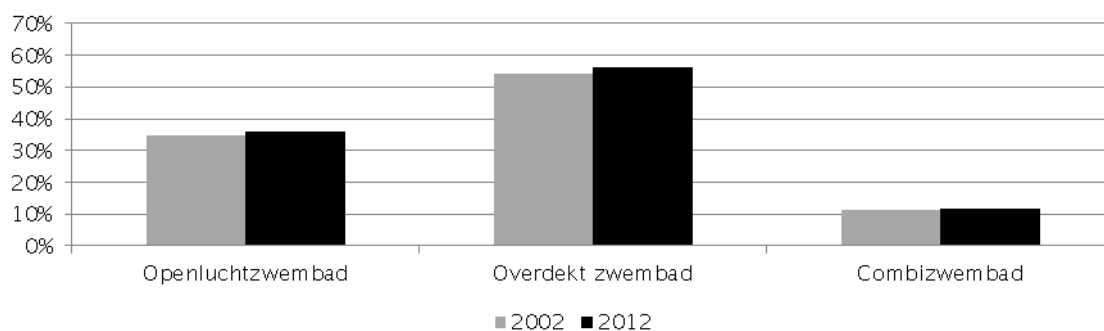
3.1 Verschillende typen

Zwembaden zijn in een aantal typen te verdelen. In deze paragraaf beschrijven we de zwembaden aan de hand van twee verschillende indelingen.

Openluchtzwembaden, overdekte zwembaden en combibaden

De eerste indeling in typen zwembaden is die van openluchtzwembad, overdekt zwembad en combizwembad. Meer dan de helft van de zwembaden is een overdekt zwembad, iets meer dan een derde is een openluchtzwembad en 12 procent is een combizwembad. Deze verdeling is min of meer gelijk aan die in 2002.

Figuur 3.1 Type zwembaden (2002: n= 1.593; 2012: n= 1.537)

Bron: NRIT 2002, Zwemmonitor 2012

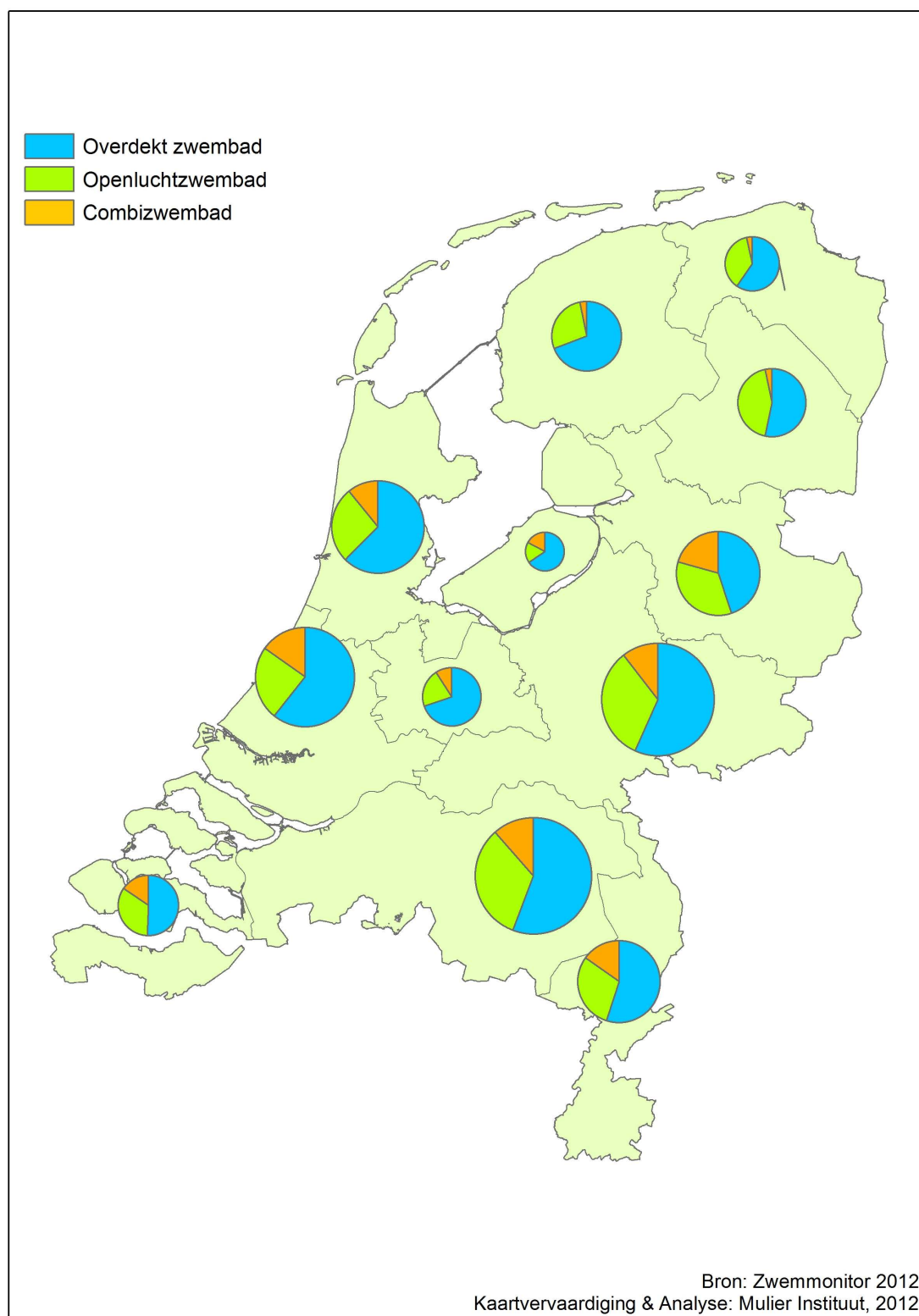
Ruim de helft van de openluchtzwembaden is te vinden in niet-stedelijke gebieden en een derde in weinig stedelijke gebieden. Van de overdekte zwembaden en combizwembaden bevindt de helft zich in dergelijke gebieden. Daarnaast zijn die typen zwembaden ook te vinden in matig stedelijke en sterk stedelijke gebieden.

Tabel 3.1 Type zwembad naar stedelijkheid o.b.v. postcode (n= 1.483), in procenten

	Openlucht-zwembad	Overdekt zwembad	Combi-zwembad	Totaal
Zeer sterk stedelijk	2	9	5	6
Sterk stedelijk	3	16	17	12
Matig stedelijk	7	24	22	19
Weinig stedelijk	33	28	29	30
Niet stedelijk	55	23	27	33
n=	457	853	173	1.483

Bron: Zwemmonitor 2012

Kaart 3.1 biedt een overzicht van het aantal zwembaden naar type naar provincie. Te zien is dat de noordelijke provincies weinig combizwembaden kennen. In Overijssel zijn de overdekte zwembaden ondervertegenwoordigd.

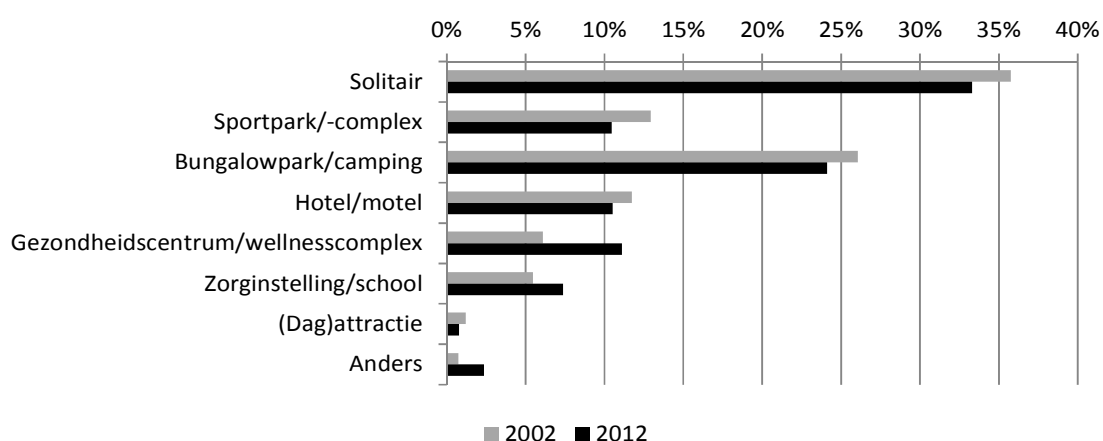

Solitaire zwembaden en onderdelen van een grotere organisatie

Een andere indeling is die of het zwembad een solitair zwembad is, of onderdeel uitmaakt van een groter geheel, zoals van een fitnesscentrum of hotel. Een derde van de zwembaden is een solitair zwembad en 10 procent is deel van een sportpark/-complex. Ook in het verblijfstoerisme zijn er veel zwembaden. Bijna een kwart van de zwembaden hoort bij een camping- en/of bungalowpark en 11 procent bij een hotel/motel. Verder is 11 procent onderdeel van een gezondheidscentrum/wellnesscomplex, 7 procent van een zorginstelling/opleidings-instituut. Een zeer klein deel is een (dag)attractie, of hoort tot een ander soort organisatie (bijvoorbeeld defensie, tbs-kliniek).

De verdeling naar bovengenoemde typering is in 2012 min of meer gelijk aan die in 2002. Wel blijkt het aandeel van gezondheidscentra/wellnesscomplexen in 2012 aanzienlijk gestegen.

Figuur 3.2 Solitaire zwembaden en zwembaden die onderdeel uitmaken van een groter geheel (2002: n= 1.592; 2012: n= 1.531).

Bron: Zwemmonitor 2012

De zwembaden van bungalowparken en campings bevinden zich verhoudingsgewijs veel in niet stedelijke gebieden en in weinig stedelijke gebieden. Fitnesscentra met zwembaden zitten relatief vaker in (zeer) sterk stedelijke gebieden. Gezien het doel van het bezoek aan dergelijke bedrijven is dat in beide gevallen niet verwonderlijk.

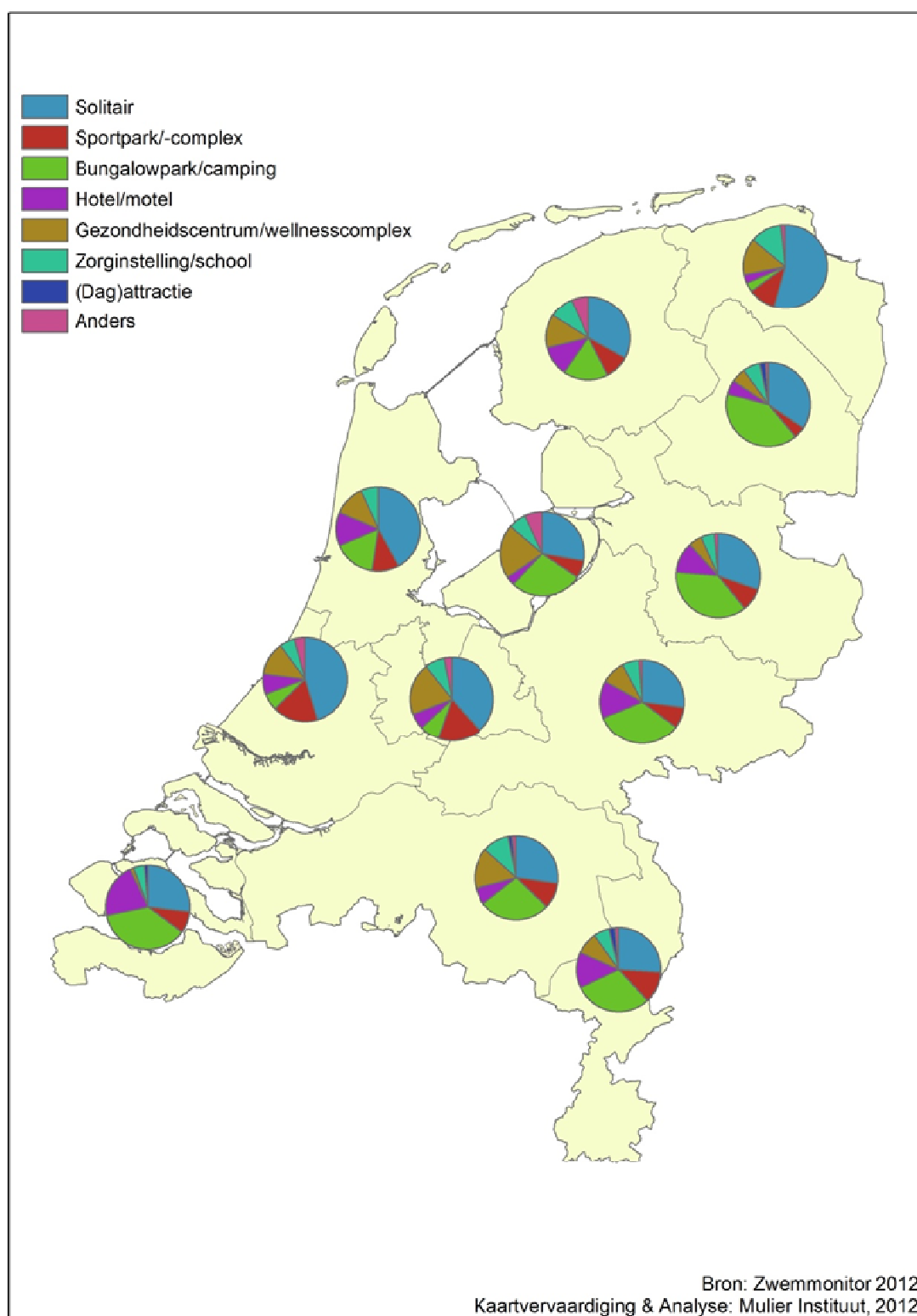
Tabel 3.2 Type zwembad naar stedelijkheid o.b.v. postcode, in procenten

	Solitair zwem- bad	Sport- park/ sport- complex	Fitness- centra	Gezond- heids- centrum /well- ness	Hotel/ motel	Bunga- low- park/ camping	Anders	Totaal
Zeer sterk stedelijk	7	11	13	11	9	0	6	7
Sterk stedelijk	15	15	28	9	11	0	19	12
Matig stedelijk	18	30	32	35	12	5	36	19
Weinig stedelijk	35	37	16	22	28	28	23	30
Niet stedelijk	25	7	11	24	39	67	15	33
n=	446	128	88	55	145	299	98	1.259

Bron: Zwemmonitor 2012

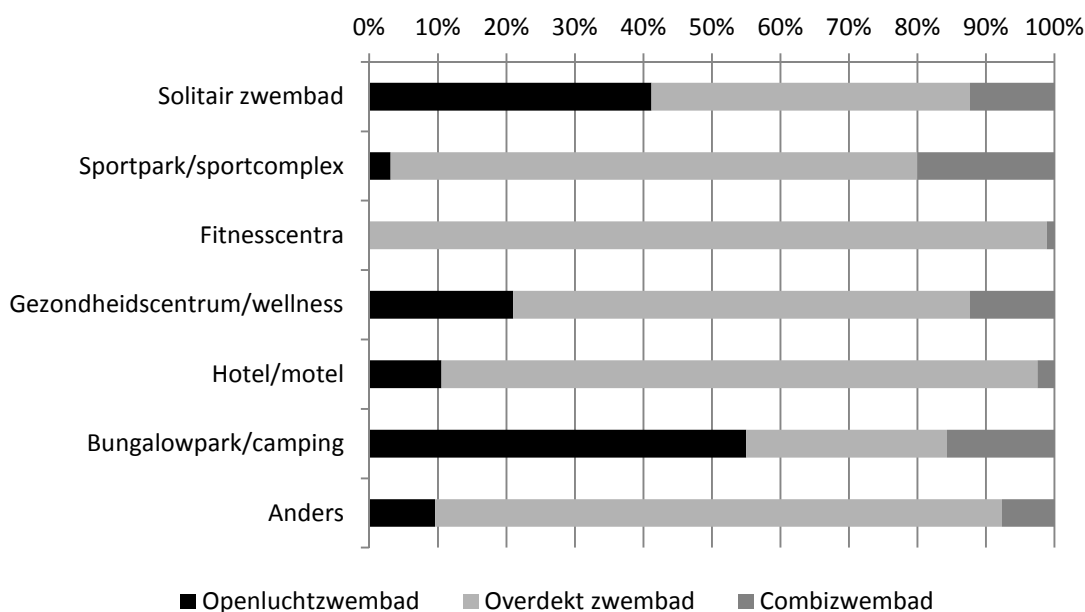
Kaart 3.2 laat zien hoe de zwembaden naar deze indeling zijn verspreid over de Nederlandse provincies. Groningen kent relatief gezien veel solitaire zwembaden. In Zuid-Holland en Utrecht zijn er verhoudingsgewijs weinig zwembaden van bungalowparken/campings. Zeeland telt een oververtegenwoordiging van hotelzwembaden.

Kaart 3.2 Aantal zwembaden naar type per provincie (n= 1.537)

Als we de zwembadcomplexen opsplitsen naar type zwembad, blijkt dat fitnesscentra vrijwel alleen overdekte zwembaden bezitten (99%). Iets vergelijkbaars geldt voor de hotels/motels (87%). De andere vormen van verblijfsrecreatie, bungalowparken en campings, hebben in meer dan de helft van de gevallen een openluchtzwembad.

Figuur 3.3 Zwembadcomplex naar type zwembad (n=1.526)

Bron: NRIT 2002, Zwemmonitor 2012

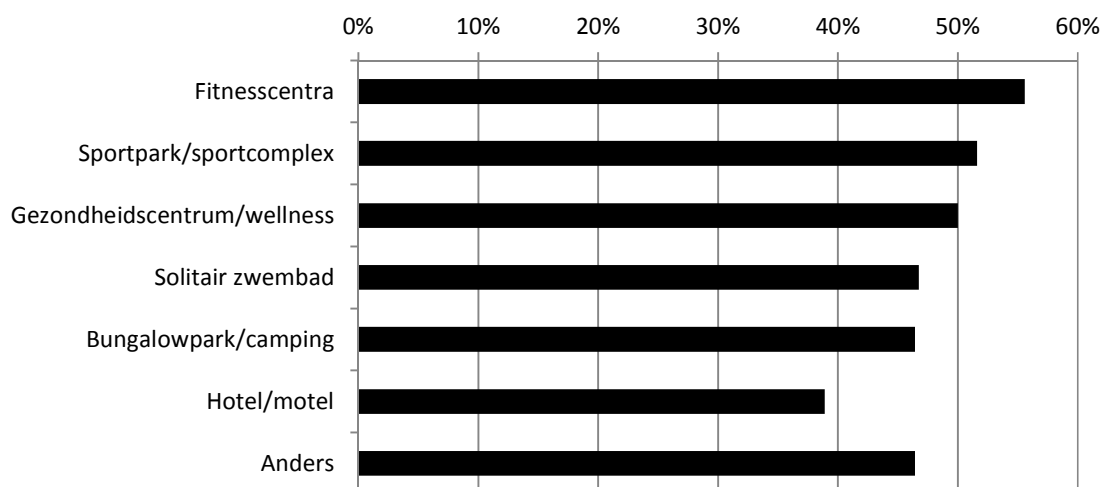
3.2 Het keurmerk Veilig & Schoon

Alle zwembaden in Nederland dienen te voldoen aan gestelde wet- en regelgeving. Met het Keurmerk Veilig & Schoon geeft de zwembadbranche gehoor aan wensen en eisen die klanten, eigenaren, zwembadmanagement en overheden stellen aan zwembaden. Het keurmerk is een niet-verplichte regeling met het wettelijk kader als ondergrens en daarboven op een aantal extra kwaliteitseisen. Het keurmerk wordt uitgegeven door de Stichting Zwembadkeur. Uit de gegevens van het Nationaal Platform Zwembaden|NRZ blijkt dat er in Nederland 222 zwembaden zijn met het Keurmerk Veilig & Schoon (www.zwembadkeur.nl). Van de responderende zwembaden⁸ zegt bijna de helft het keurmerk⁹ te hebben. Bij fitnesscentra en sportparken/-complexen draagt iets meer dan de helft het keurmerk. Bij hotels/motels is dat ruim een derde.

⁸ Dit betreft de respondenten op grote vragenlijst van de Zwemmonitor.

⁹ 228 respondenten zeggen dat hun zwembad beschikt over het keurmerk en 252 zeggen van niet. 92 respondenten konden de vraag niet beantwoorden ('weet niet').

Figuur 3.4 Zwembaden met het keurmerk Veilig & Schoon naar complex (n=473)

Bron: Zwemmonitor 2012

Als we het onderscheid maken naar openbare, semi-openbare en besloten zwembaden blijkt dat de helft van de openbare zwembaden in het bezit is van het keurmerk Veilig & Schoon, tegenover 38 procent van de besloten zwembaden. De semi-openbare zwembaden zijn het vaakst in het bezit van het keurmerk (53%).

Andere verschillen zijn te vinden in de verdeling naar overdekte zwembaden, openlucht- en combizwembaden. Combizwembaden zijn procentueel het vaakst in het bezit van het keurmerk (59%). Bijna de helft van de overdekte baden beschikt ook over het keurmerk, evenals meer dan een derde van de openluchtzwembaden.

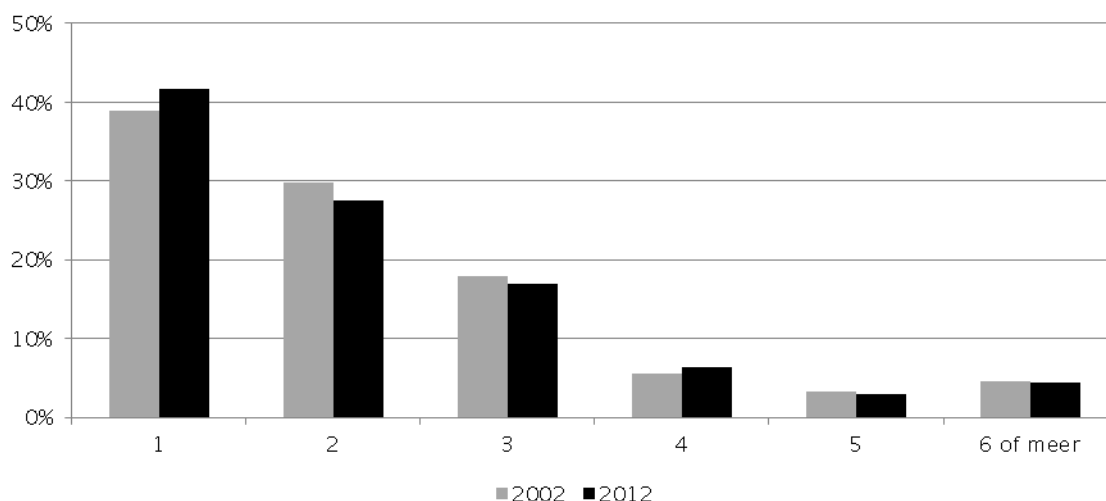
4. Kenmerken van zwembaden en bassins

In het voorgaande is ingegaan op het aantal en de spreiding van zwembaden. In deze paragraaf beschrijven we de afzonderlijke bassins bij de zwembaden. De definitie van een bassin ontleen we aan de richtlijn van de Wet hygiëne en veiligheid bad- en zwemgelegenheden.

4.1 Aantal bassins

Het totaal aantal bassins van de ongeveer 1.500 zwembaden in Nederland bedraagt iets meer dan 3.300 (2002: bijna 3.600). 42 procent van de baden heeft één bassin, ruim een kwart heeft er twee en 17 procent drie. 14 procent van de zwembaden heeft vier of meer bassins. Bij sportparken/-complexen (3,0) en solitaire zwembaden (2,8) zijn er gemiddeld de meeste bassins en bij hotels/motels (1,1) en fitnesscentra de minste (1,1).

Figuur 4.1 Aantal bassins per zwembad (2002: n= 1.593; 2012: n= 1.537)

Bron: NRIT 2002, Zwemmonitor 2012

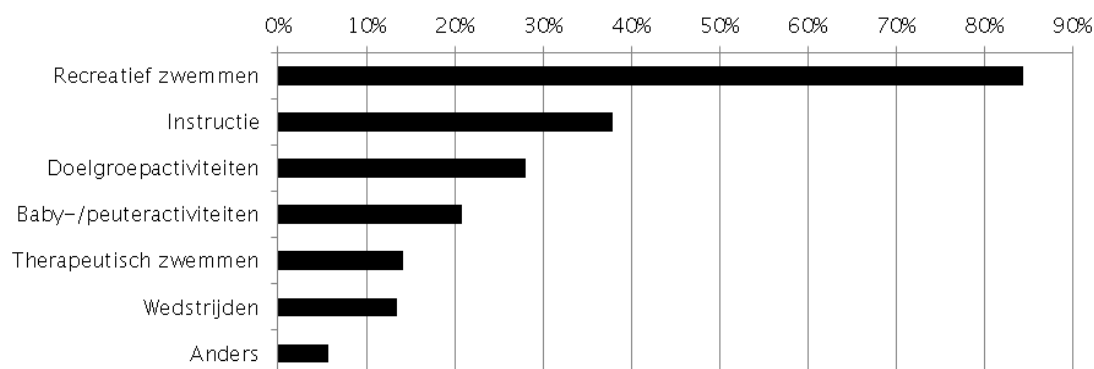
De helft (51%) van de zwembaden in stedelijk gebied beschikt over één bassin. In de niet stedelijke gebieden ligt dit op ruim een derde (39%).

4.1.1 Functie van bassins

Gemiddeld vervult een bassin twee verschillende functies¹⁰. De grote meerderheid (84%) van de bassins in Nederland worden onder andere gebruikt voor recreatief zwemmen. Daarnaast dient ruim een derde (38%) (ook) als instructiebad.

¹⁰ In het voorliggende onderzoek konden respondenten meerdere functies bij een bassin aangeven. In 2002 werd aan een bassin één functie toegekend. Een vergelijking is hier dus niet mogelijk.

Figuur 4.2 De functie van bassins (n= 3.374)

Bron: Zwemmonitor 2012

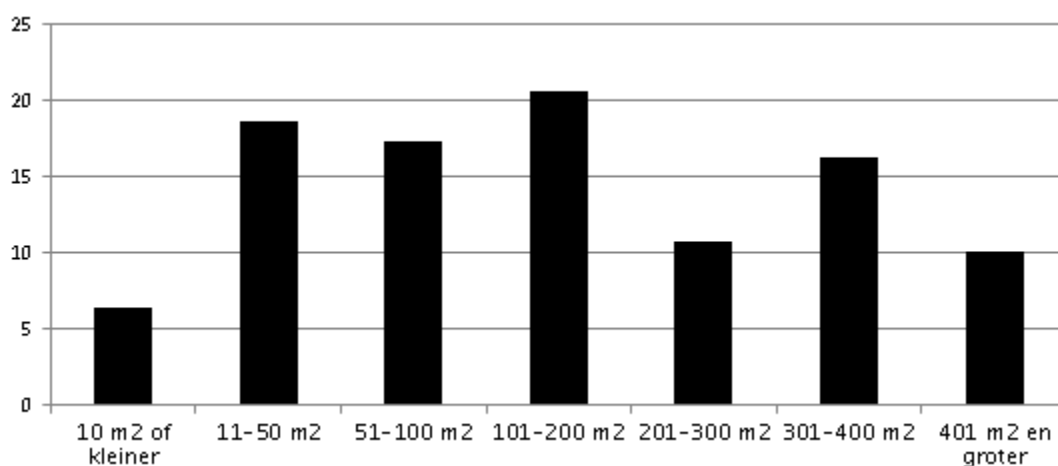
Van de bassins die voor recreatief zwemmen worden gebruikt, zijn de minste (6%) te vinden in zeer sterk stedelijke gebieden. Bijna een derde van de recreatiebassins ligt in niet stedelijk gebied en eenzelfde percentage in weinig stedelijk gebied (31%).

4.1.2 Afmetingen

Oppervlakte

De oppervlakte van de bassins varieert sterk. De kleinste bassins tellen slechts enkele vierkante meters en de grootste zijn meer dan 1.000 m² groot.

Figuur 4.3 Oppervlakte van de bassins (n= 2.578)

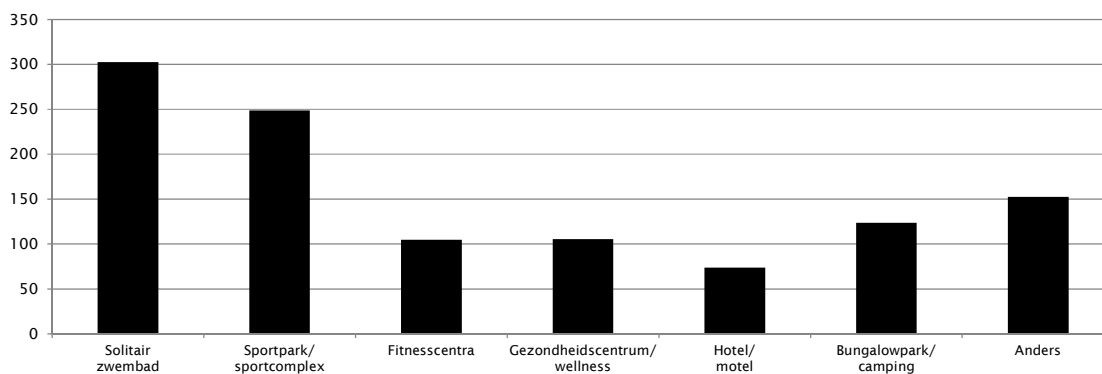
Bron: Zwemmonitor 2012

Oppervlakte naar zwembadcomplex

De gemiddelde oppervlakte van de bassins kan worden bekeken in relatie tot het complex waar het zwembad onderdeel van uitmaakt. De bassins bij de solitaire zwembaden en sportparken of -complexen blijken de grootste met een gemiddelde van respectievelijk 303 m² en 249 m². Gemiddeld zijn de kleinste bassins te vinden bij de hotels en motels, met een gemiddelde van 73 m².

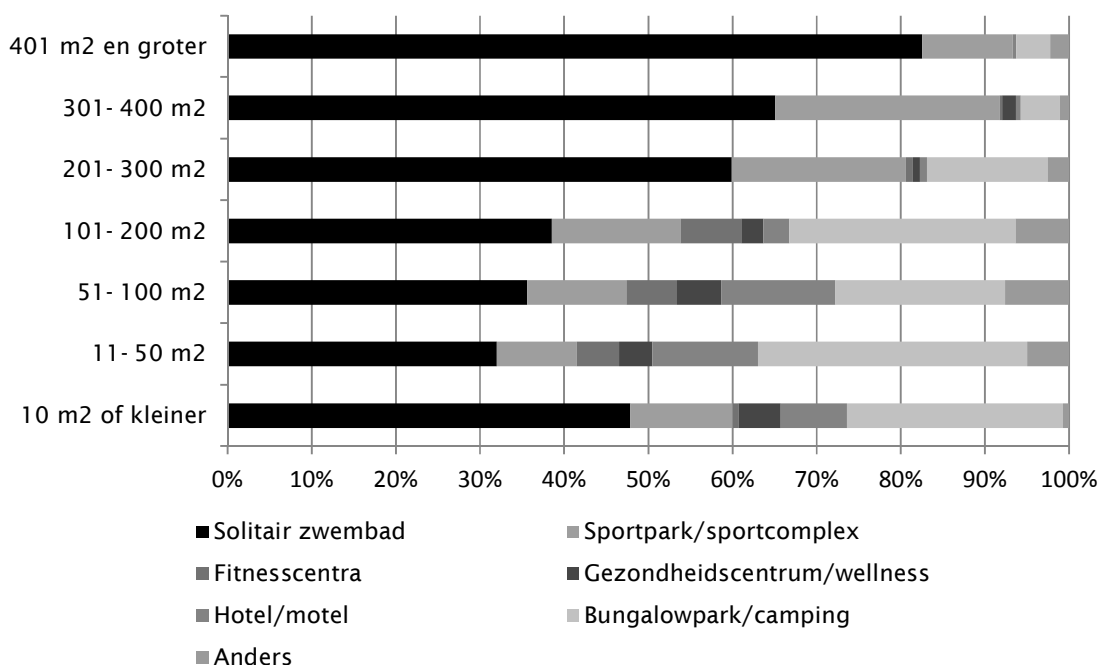
Figuur 4.4 Gemiddelde oppervlakte per bassin naar zwembadcomplex, in m² (n=2.558)

Bron: Zwemmonitor 2012

Kijken we naar de verdeling tussen solitaire zwembaden en zwembaden die deel uitmaken van een groter geheel, dan valt op dat het merendeel van de grootste bassins qua oppervlakte (meer dan 200 m²) behoort tot de solitaire zwembaden. Van de grootste bassins (401 m² en groter) is zelfs 77 procent van solitaire zwembaden. Een klein deel hoort bij een sportpark/-complex (14%). De bassins met kleine afmetingen (0-50 m²) zijn veelal van bungalowparken en campings. Toch hebben solitaire zwembaden ook hier een groot aandeel, wat wellicht is toe te schrijven aan de kleuter- en peuterbaden.

Figuur 4.5 Verdeling van oppervlakte van de bassins naar zwembadcomplex (n= 2.559)

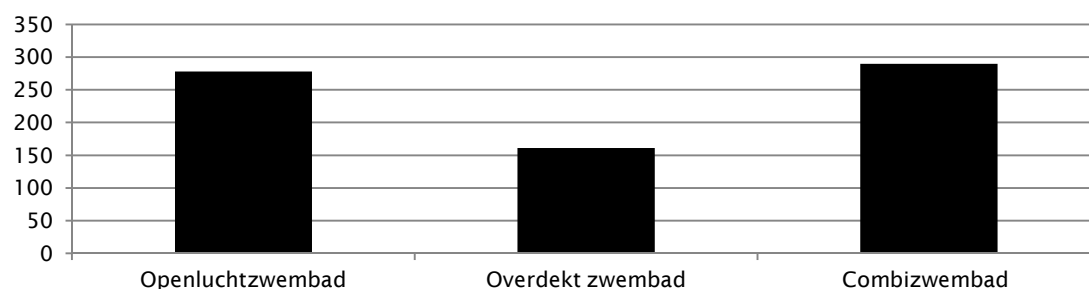

Bron: Zwemmonitor 2012

Oppervlakte naar type zwembad

De gemiddelde oppervlakte van het bassin is het grootst bij de combizwembaden, gevolgd door de openluchtzwembaden. De overdekte zwembaden hebben gemiddeld gezien de kleinste bassins.

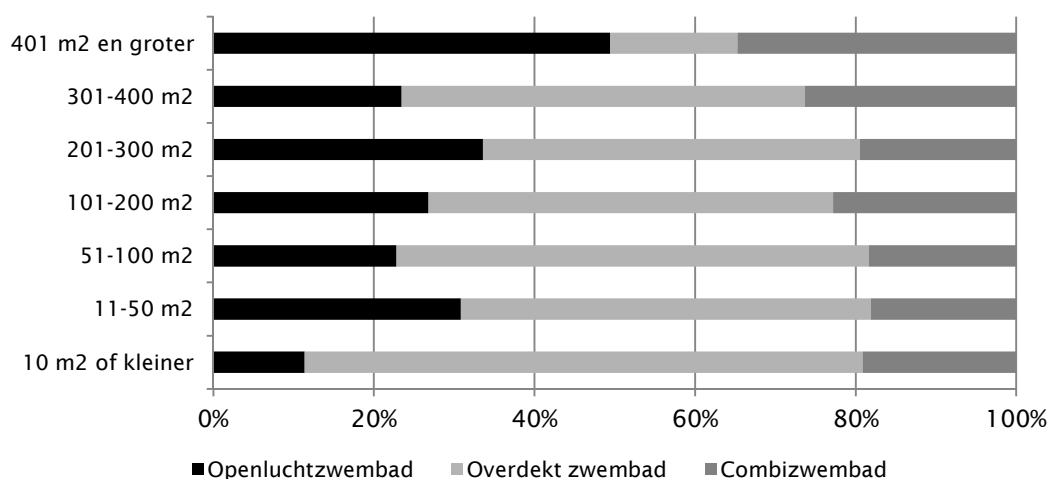
Figuur 4.6 Gemiddelde oppervlakte per bassin van de openluchtzwembaden, overdekte zwembaden en combizwembaden, in m² (n= 2.577)

Bron: Zwemmonitor 2012

Van de bassins groter dan 401 m² behoort de helft tot de openluchtzwembaden. Van de kleinste bassins (10 m² of kleiner) hoort 69 procent tot de overdekte zwembaden. Opvallend is het relatief lage percentage overdekte grote bassins (401 m² en groter) van 16 procent. Tot slot behoort circa een derde deel van de grootste bassins tot de combizwembaden. Deze grote bassins kunnen echter bij dit type ook in de buitenlucht aangelegd zijn.

Figuur 4.7 Verdeling van de oppervlakte van de bassins naar openluchtzwembaden, overdekte zwembaden en combizwembaden (n= 2.578)

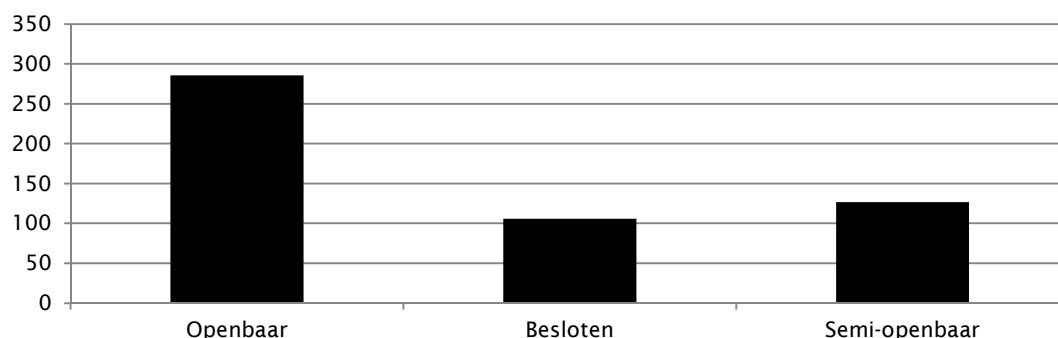

Bron: Zwemmonitor 2012

Oppervlakte naar toegankelijkheid

De derde wijze waarop zwembaden onderverdeeld kunnen worden, is naar toegankelijkheid. Hierbij maken we onderscheid naar publieke toegankelijkheid (voor iedereen), toegankelijkheid voor eigen gasten en/of leden, en toegankelijkheid voor eigen gasten en/of leden en tegen betaling ook voor anderen. De grootste bassins bevinden zich bij de openbare zwembaden en de kleinste bassins bij de zwembaden die slechts toegankelijk zijn voor eigen gasten en/of leden.

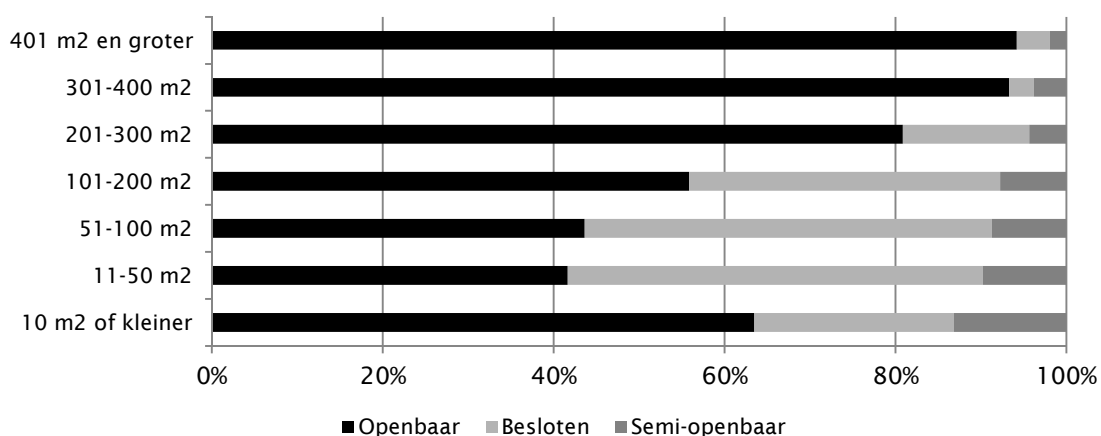
Figuur 4.8 Gemiddelde oppervlakte van de bassins naar toegankelijkheid, in m² (n= 2.577)

Bron: Zwemmonitor 2012

Het blijkt dan ook dat hoe groter het bassin is, hoe vaker het publiek toegankelijk is. 94 procent van de bassins van 401 m² en meer is openbaar. In de groep kleinste bassins is het percentage openbare zwembaden opnieuw relatief groot, wat wellicht samenhangt met de vele kleuter- en peuterbaden bij de openbare zwembaden.

Figuur 4.9 Verdeling van de oppervlakte van de bassins naar toegankelijkheid (n= 2.578)

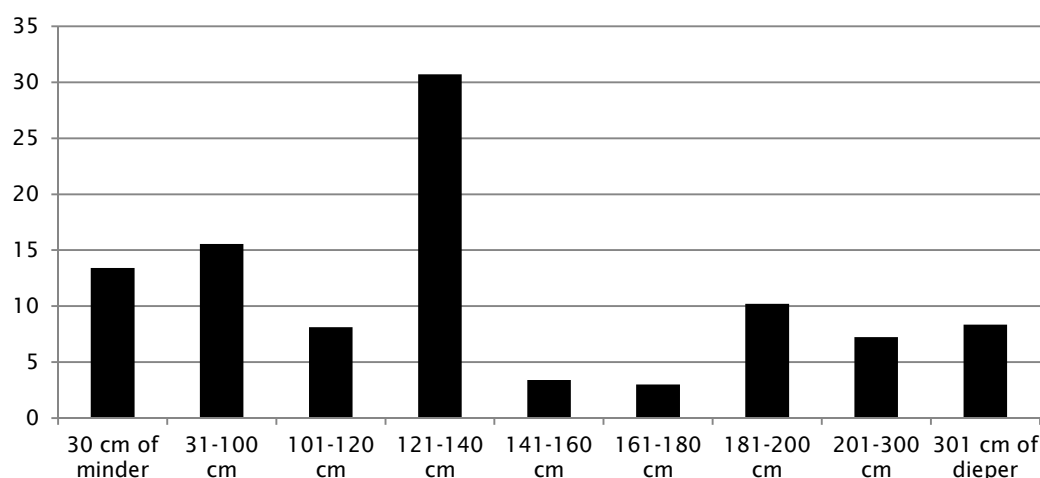

Bron: Zwemmonitor 2012

Diepte

De diepte van een bassin bepaalt in sterke mate waarvoor het kan worden gebruikt. Deze diepte varieert sterk van circa 10 centimeter tot 3 meter en meer. De gemiddelde maximale diepte is 1,56 m (2002: 1,42 m). Bijna een kwart van alle bassins is precies 1,40 m diep. Een op de drie zwembaden is dieper dan 1,40 m.

Figuur 4.10 Maximale diepte van de bassins (n= 2.969)

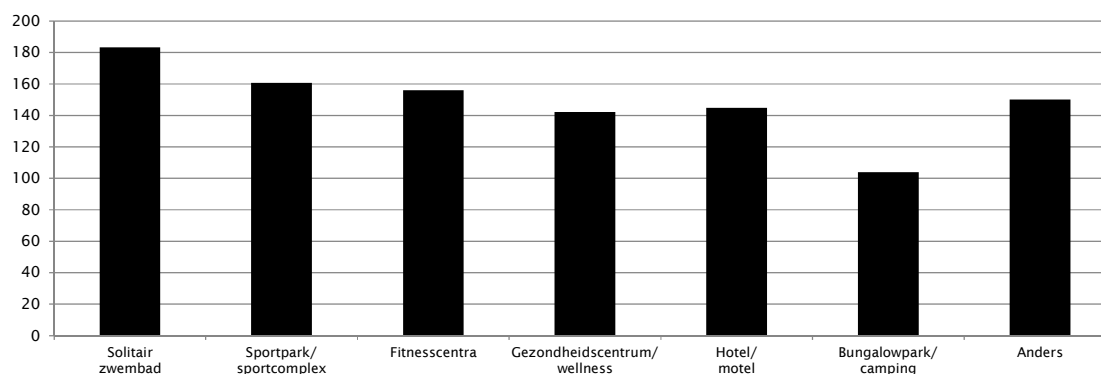

Bron: Zwemmonitor

Diepte naar zwembadcomplex

Als we kijken naar de gemiddelde dieptes van de bassins per type zwembadcomplexen, blijkt dat de solitaire zwembaden de diepste bassins hebben, gevolgd door de bassins op sportparken en in sportcomplexen. Ook de categorie ‘anders’ heeft een aanzienlijke diepte, wat te verklaren valt doordat dit bijvoorbeeld therapiebaden zijn en baden van defensie. De ondiepste baden zijn te vinden op de bungalowparken en campings met een gemiddelde diepte van 104 cm.

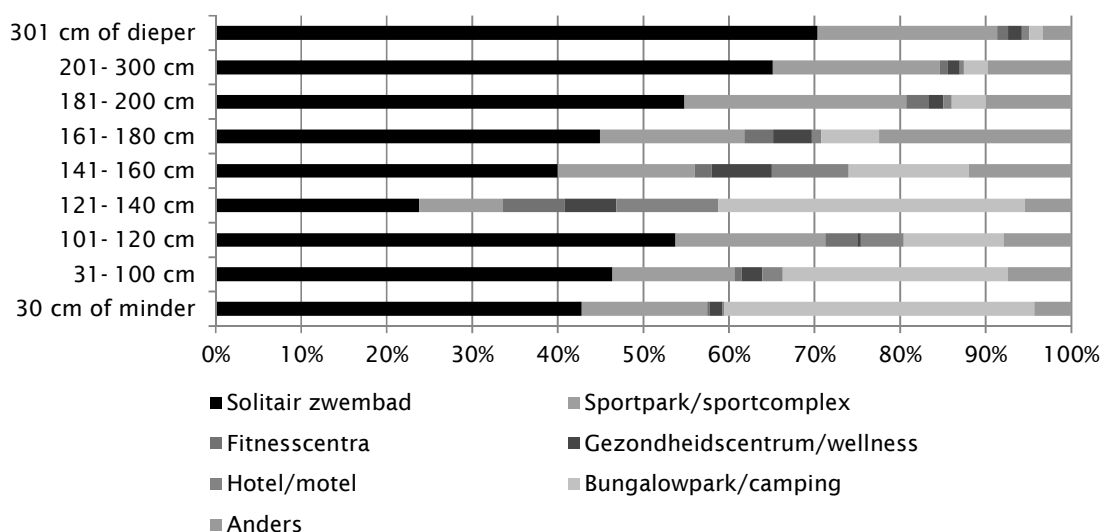
Figuur 4.11 Gemiddelde diepte per bassin naar zwembadcomplex, in cm (n=2.943)

Bron: Zwemmonitor 2012

Eenzelfde verdeling valt op als we kijken naar het relatieve aandeel van de verschillende typen zwembadcomplexen per dieptecategorie. De diepste bassins (301 cm of dieper) horen veelal bij de solitaire zwembaden (70%), terwijl de ondiepste bassins (30 cm of minder) relatief vaak te vinden zijn op bungalowparken en campings (36%).

Figuur 4.12 Verdeling van de diepte van de bassins naar zwembadcomplex (n=2.948)

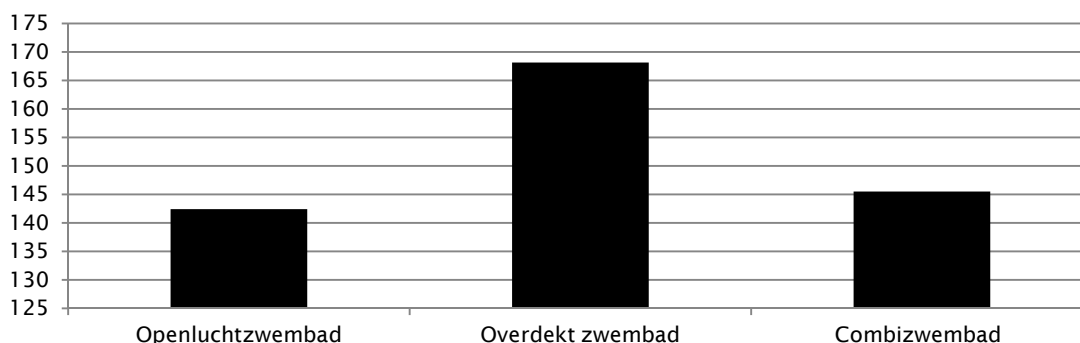

Bron: Zwemmonitor 2012

Diepte naar type zwembad

Bij de opsplitsing naar overdekte zwembaden, openlucht- en combizwembaden blijkt dat de diepste baden te vinden zijn in de overdekte zwembaden, met een gemiddelde van 168 cm. Deze worden gevolgd door de combibaden (die tevens overdekte baden hebben) en de openluchtzwembaden met de kleinste gemiddelde diepte.

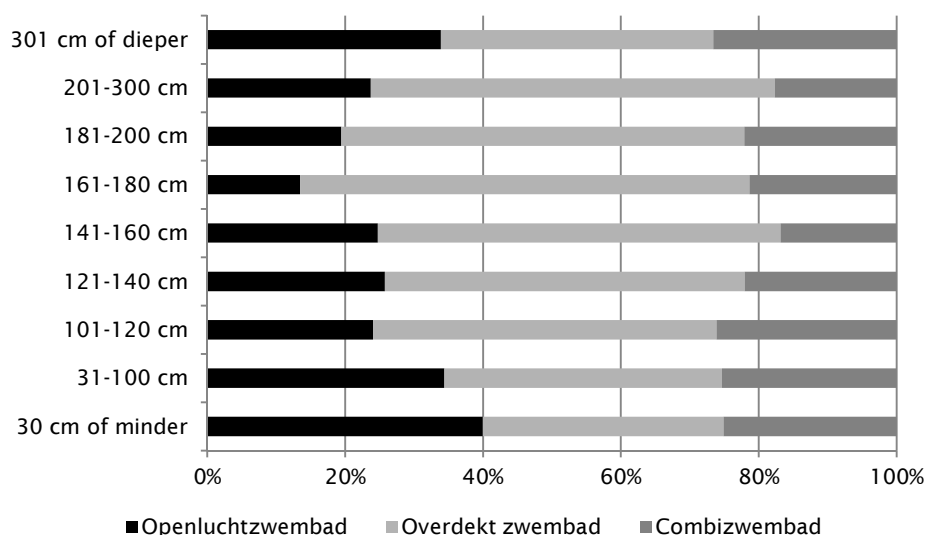
Figuur 4.13 Gemiddelde diepte per bassin naar openluchtzwembaden, overdekte zwembaden en combizwembaden, in cm (n=2.964)

Bron: Zwemmonitor 2012

Als wordt gekeken naar de aandelen van de drie typen zwembaden per dieptecategorie blijkt dat de openluchtzwembaden veelal of diep zijn, of zeer ondiep. Daarentegen bevinden de meeste bassins tussen de 121 en 300 cm diep zich in overdekte zwembaden.

Figuur 4.14 Verdeling van de diepte van de bassins naar openluchtzwembaden, overdekte zwembaden en combizwembaden (n=2.969)

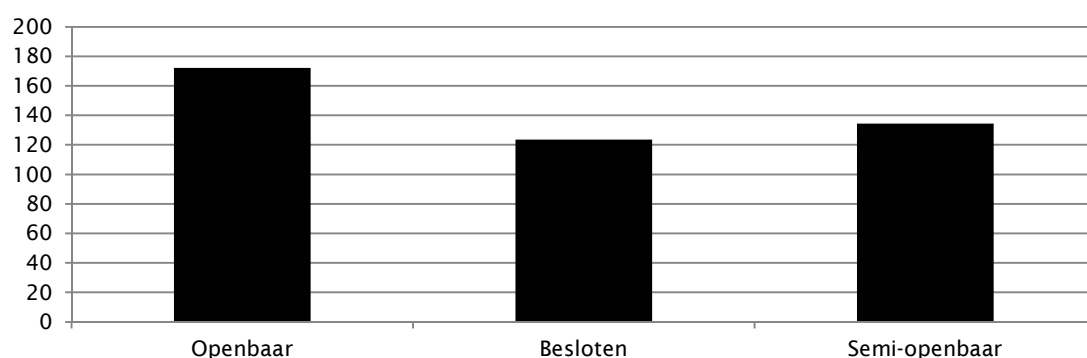

Bron: Zwemmonitor 2012

Diepte naar toegankelijkheid

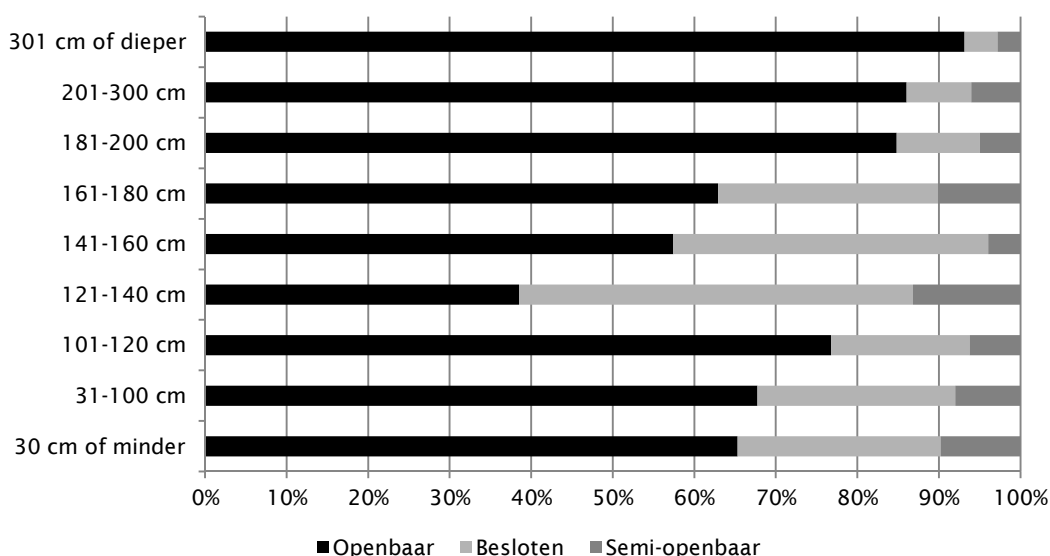
De zwembaden die voor iedereen toegankelijk zijn, hebben de grootste gemiddelde diepte (172 cm). De overige baden zijn gemiddeld minder dan 140 cm diep, wat deels samenhangt met de soorten complexen waarin deze zwembaden zich veelal bevinden: hotels, campings, en bungalowparken.

Figuur 4.15 Gemiddelde diepte per bassin naar toegankelijkheid, in cm (n=2.964)

Bron: Zwemmonitor 2012

Bijna alle bassins dieper dan 301 cm zijn openbaar (93%). Daarnaast kan uit figuur 4.16 geconcludeerd worden dat relatief gezien de meeste baden tussen 121 cm en 140 cm alleen toegankelijk zijn voor gasten en/of leden, en dus behoren tot bijvoorbeeld hotels, campings en bungalowparken.

Figuur 4.16 Verdeling van de diepte per bassin naar toegankelijkheid (n=2.969)

Bron: Zwemmonitor 2012

4.1.3 Springplanken, beweegbare bodems, watertemperatuur en zwemvaardigheid

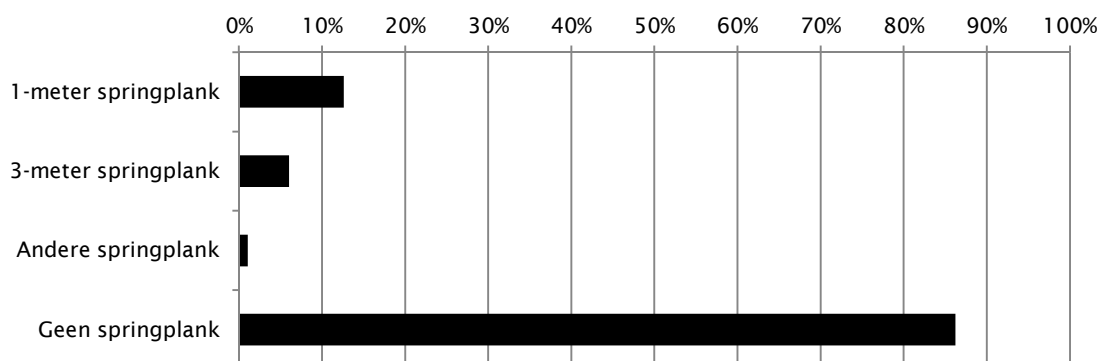
Bij bassins met een minimale oppervlakte van 25 m² én een minimale diepte van 30 cm is gevraagd naar aanwezigheid van een springplank en een beweegbare bodem, naar de temperatuur van het water en naar het eventuele gebruik voor schoolzwemmen en diplomazwemmen. Van de ongeveer 3.300 bassins voldoen er bijna 2.200 aan de criteria van minimale oppervlakte en diepte.

Springplanken

Een bekende (recreatieve) voorziening in een zwembad is een springplank. Van de bassins met een oppervlakte van minimaal 25 m² én een diepte van minimaal 30 cm heeft 86 procent die niet. Een enkel bassin heeft twee of meer duikplanken¹¹. De 1-meter springplank komt het meest voor.

¹¹ Bij bassins van minimaal 2 meter diep heeft 41 procent een of meer springplanken: 37 procent een 1-meter springplank, 18 procent een 3-meter springplank en 3 procent een andere springplank.

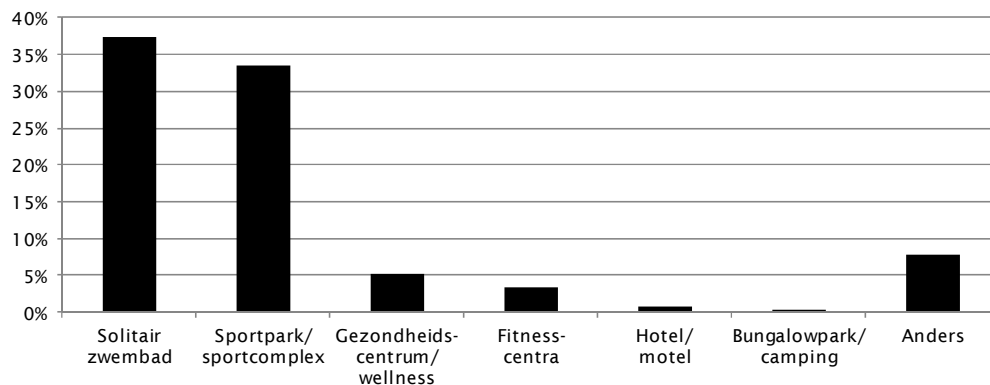
Figuur 4.17 Aanwezigheid van springplanken, bassins met een minimale oppervlakte van 25 m² en een minimale diepte van 30 cm (n=2.172)

Bron: Zwemmonitor 2012

Het percentage zwembaden met een springplank is het grootste onder de solitaire zwembaden, waar iets meer dan een derde minimaal één springplank bezit. De laagste percentages zijn te vinden in de verblijfsrecreatie, waar 1 procent van de hotels/motels en 0 procent van de bungalowparken en campings een springplank hebben.

Figuur 4.18 Zwembaden met springplank naar complex (n=1.526)

Bron: Zwemmonitor 2012

Bij toespitsing naar zwembadtype blijkt dat een derde van de combizwembaden een springplank bezit. Procentueel zijn de minste springplanken te vinden in de overdekte zwembaden.

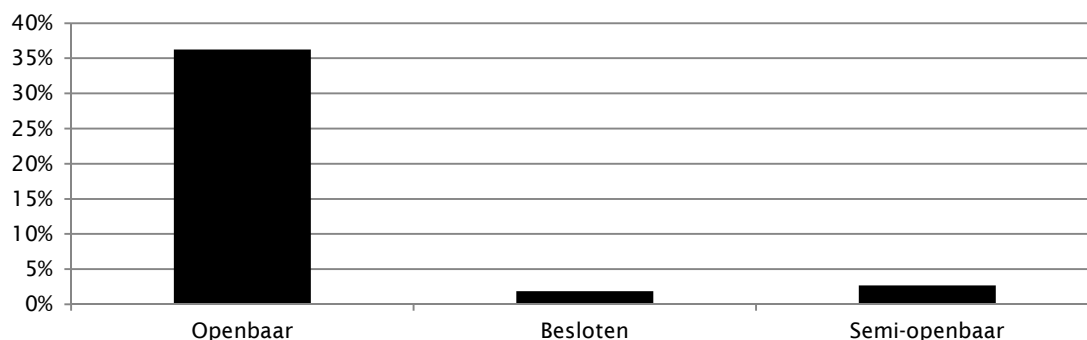
Figuur 4.19 Zwembaden met springplank naar type (n=1.537)

Bron: Zwemmonitor 2012

Wat betreft toegankelijkheid zijn de meeste springplanken te vinden bij de openbare zwembaden, waarvan meer dan een derde een springplank heeft. Bij semi-openbare zwembaden is slechts een minimaal percentage in het bezit van een springplank. Dit hangt samen met de complexen waar dergelijke zwembaden veelal toe behoren: de verblijfsrecreatie.

Figuur 4.20 Zwembaden met springplank naar toegankelijkheid (n=1.536)

Bron: Zwemmonitor 2012

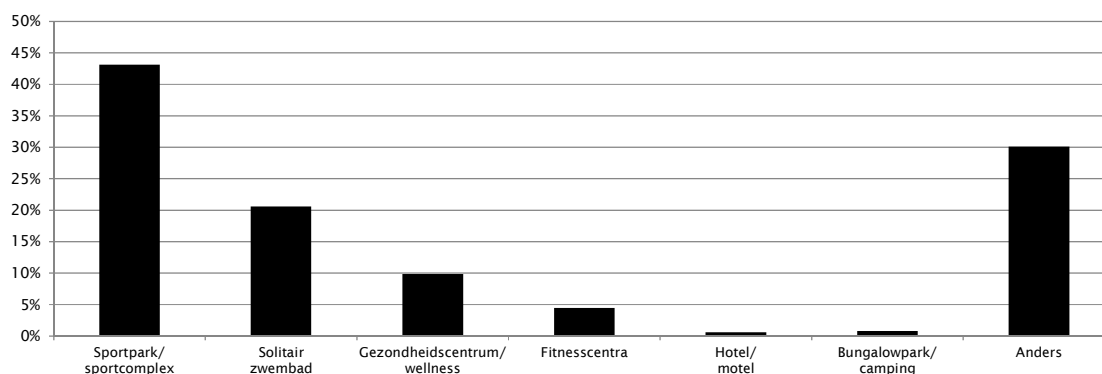
Bij de verdeling van de zwembaden met springplanken naar stedelijkheid blijkt dat bijna een derde (31%) van de zwembaden in zeer sterk stedelijk gebied in het bezit is van een springplank. Het laagste percentage kan gevonden worden in de niet stedelijke gebieden (9%).

Beweegbare bodem

Met een beweegbare bodem kan een bassin voor verschillende functies worden gebruikt en meer doelgroepen kunnen er hun activiteiten doen. 15% van de bassins van 25 m² of meer en minimaal 30 cm diep heeft een dergelijke bodem.

Procentueel gezien zijn de meeste bassins met beweegbare bodems te vinden in de sportparken/ sportcomplexen, waar 40 procent van de zwembaden minimaal één bassin heeft met een beweegbare bodem. In de verblijfsrecreatie is 1 procent van de zwembaden in het bezit van minimaal één bassin met beweegbare bodem.

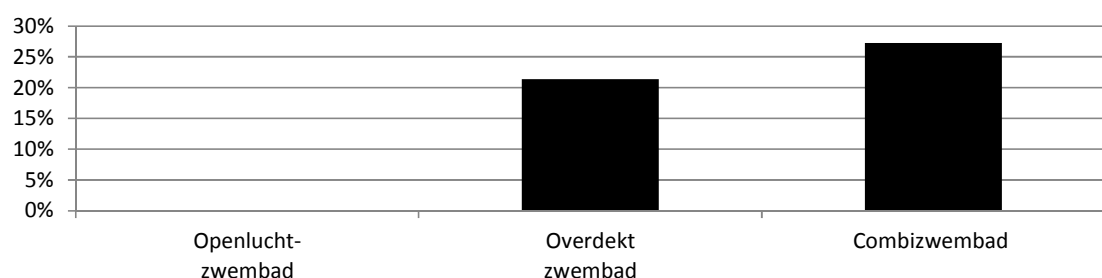
Figuur 4.21 Zwembaden met beweegbare bodem naar complex (n=1.526)

Bron: Zwemmonitor 2012

Van de openluchtzwembaden beschikt geen enkel bassin over een beweegbare bodem. De combibaden zijn het vaakst in het bezit van minimaal één bassin met beweegbare bodem (27%), gevolgd door de overdekte zwembadcomplexen (21%).

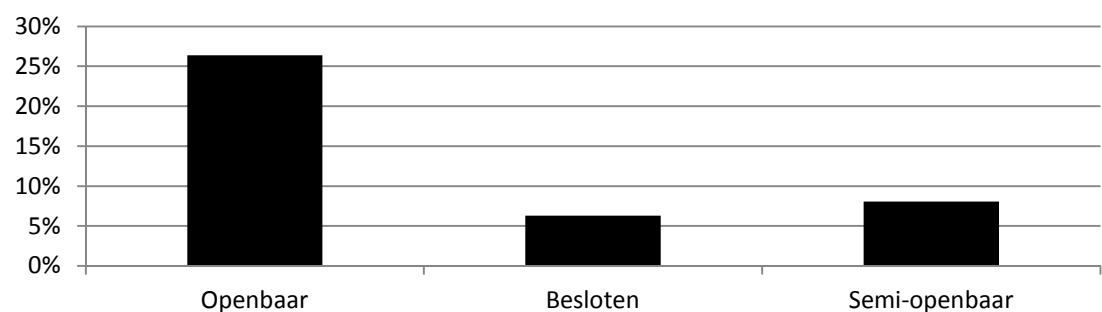
Figuur 4.22 Zwembaden met beweegbare bodem naar type (n=1.537)

Bron: Zwemmonitor 2012

Circa een kwart van de zwembaden die publiek toegankelijk zijn, heeft minimaal één bassin met beweegbare bodem. Bij semi-openbare baden is dit 8 procent en bij besloten zwembaden 6 procent.

Figuur 4.23 Zwembaden met beweegbare bodem naar toegankelijkheid (n=1.536)

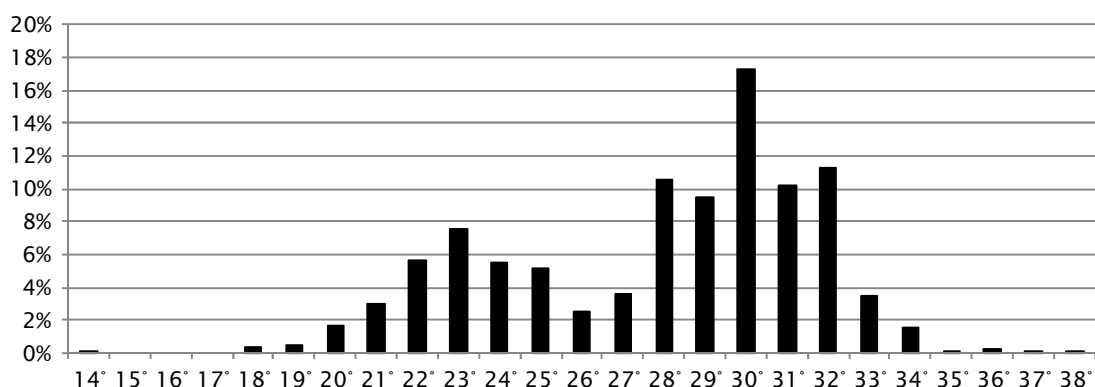
Bron: Zwemmonitor 2012

De zwembaden in niet stedelijk gebied hebben het minst vaak een bassin met een beweegbare bodem (3%). In de zeer sterk, sterk en matig stedelijke gebieden ligt het percentage zwembaden met beweegbare bodem op ongeveer een kwart.

Watertemperatuur

De temperatuur van de bassins loopt flink uiteen. Het koudste bassin had een watertemperatuur van 14°. Bij het warmste was dat 38°. De gemiddelde temperatuur is 28°. 69 procent van de baden heeft een temperatuur tussen de 26° en 33°.

Figuur 4.24 Temperatuur van bassins met een minimale oppervlakte van 25m² en een minimale diepte van 30 cm (n=1.859)

Bron: Zwemmonitor 2012

De gemiddelde temperatuur is het hoogste bij bassins van gezondheids-/wellnesscentra (31°) en fitnesscentra (31°) en het laagste bij bungalows/campings (27°).

Verder ligt de watertemperatuur in overdekte baden (30°) logischerwijs hoger ligt dan in combi- (28°) en openluchtzwembaden (24°).

Zwemvaardigheid

Om er zwemdiploma's te kunnen behalen, moet een bassin aan een aantal eisen voldoen. De Nationale Zwemdiploma's kunnen alleen worden behaald in zwembaden met een minimale wateroppervlakte van 160 m² en een diepte van ten minste 80 cm. Binnen deze 160 m² moet tevens een gedeelte van ten minste 40 m² minimaal 200 cm diep moet zijn.

Van de bassins van minimaal 25 m² en minimaal 30 cm diep wordt 31 procent gebruikt voor schoolzwemmen en 30 procent voor diplomazwemmen.

5. Druk op zwemwater

In dit hoofdstuk zetten we het huidig aanbod van zwembaden af tegen het aantal inwoners van Nederland in 2030. Daarbij is gebruik gemaakt van de prognoses van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Bevolkingsontwikkeling

Nederland telde op 1 januari 2012 16,7 miljoen inwoners. Naar verwachting is dat in 2030 gegroeid tot 17,7 miljoen, een stijging van 6 procent. De groei is echter niet gelijkmatig verspreid over de leeftijdsklassen, maar betreft vooral de groep van 65 jaar en ouder.

Tabel 5.1 Omvang van de Nederlandse bevolking naar leeftijdsgroep, 2012 en 2030

	Aantallen			In %		
	2012	2030	Verandering	2012	2030	Verandering
0-19 jaar	3.894.850	3.760.518	-134.332	23,3%	21,3%	-3,4%
20-64 jaar	10.116.804	9.702.268	-414.536	60,5%	54,9%	-4,1%
65 jaar en ouder	2.716.231	4.211.433	1.495.202	16,2%	23,8%	55,0%
Totaal	16.727.885	17.674.219	946.334	100%	100%	5,7%

Bron: Bevolkingsprognose (CBS)

Zwemmen is en blijft de populairste solosport in Nederland. Een op de drie Nederlanders van 6-79 jaar zwemt minimaal één keer per jaar. Van de 6- tot 19-jarigen zwemt 61 procent minimaal één keer per jaar, van de 20- tot 64-jarigen 32 procent en van de 65- tot 79-jarigen 18 procent¹². Als deze deelnamecijfers stabiel blijven en de bevolking ontgroent én vergrijst, zal het aantal bezoekers aan de Nederlandse zwembaden per saldo nauwelijks veranderen, ondanks de sterke toename van het aantal inwoners.

Met name kinderen in de leeftijd van vier tot en met acht jaar volgen zwemles. Hoewel er verschillen optreden binnen de afzonderlijke leeftijdjaren, verandert er relatief weinig voor de groep van vier tot en met acht jaar als geheel. De groep van zeven en acht jaar daalt enigszins in omvang. Dat is juist de groep die motorisch het geschiktst wordt geacht voor zwemlessen.

Tabel 5.2 Ontwikkeling in het aantal kinderen van 4 tot en met 8 jaar en aandeel in de bevolking, 2012-2030

	Aantallen			Aandeel in %		
	2012	2030	Verandering	2012	2030	Verandering
4 jaar	182.413	191.660	9.247	1,1%	1,1%	5,1%
5 jaar	185.713	191.165	5.452	1,1%	1,1%	2,9%
6 jaar	187.680	190.520	2.840	1,1%	1,1%	1,5%
7 jaar	193.504	189.734	-3.770	1,2%	1,1%	-1,9%
8 jaar	200.301	188.786	-11.515	1,2%	1,1%	-5,7%
4-8 jaar	949.611	951.865	2.254	5,7%	5,4%	0,2%

Bron: Bevolkingsprognose (CBS)

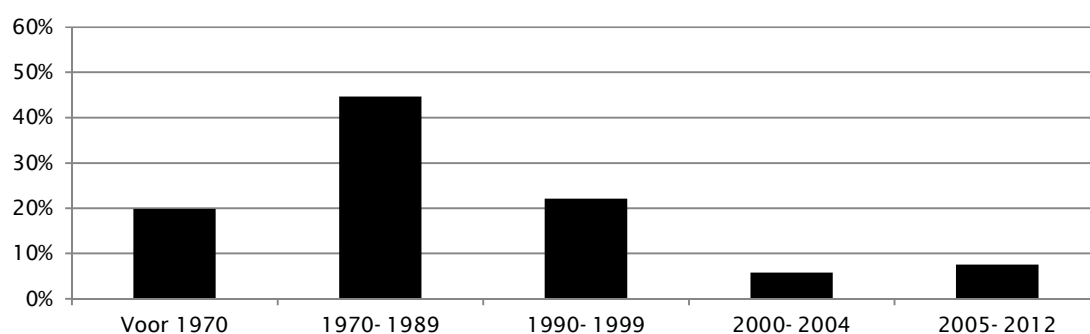
¹² Breedveld, K, C. Kamphuis en A. Tiessen-Raaphorst (red.) (2008). Rapportage Sport 2008. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.

Ontwikkeling in het aantal zwembaden

De vraag of er in 2030 minder zwembaden zijn dan in 2012 is moeilijk te beantwoorden. De analyse van het adressenbestand laat zien dat zwembaden om verschillende redenen sluiten. De economische levensduur is dan niet in alle gevallen verstreken, zoals bij faillissement, overlijden van de eigenaar of brand. Naar de redenen om een zwembad te openen doet de Zwemmonitor geen onderzoek. Wel bleek dat sommige gesloten zwembaden werden vervangen door een nieuw zwembad, bijvoorbeeld na brand zwembad of in geval van economische en/of technische afschrijvingen.

20 procent van de zwembaden is voor 1970 in gebruik genomen. Dat betekent dat die baden meer dan 40 jaar oud zijn en in 2030 een leeftijd van minimaal 60 jaar bereiken. Tussen nu en 2030 zijn er dus zeker nieuwe zwembaden nodig ter vervanging van afgeschreven zwembaden. De vraag is of dat er meer zijn dan het aantal zwembaden dat in die periode sluit. Daar kunnen we op basis van de voorliggende gegevens geen harde uitspraken over doen.

Figuur 5.1 Het jaar dat het zwembad in gebruik is genomen (n=519)

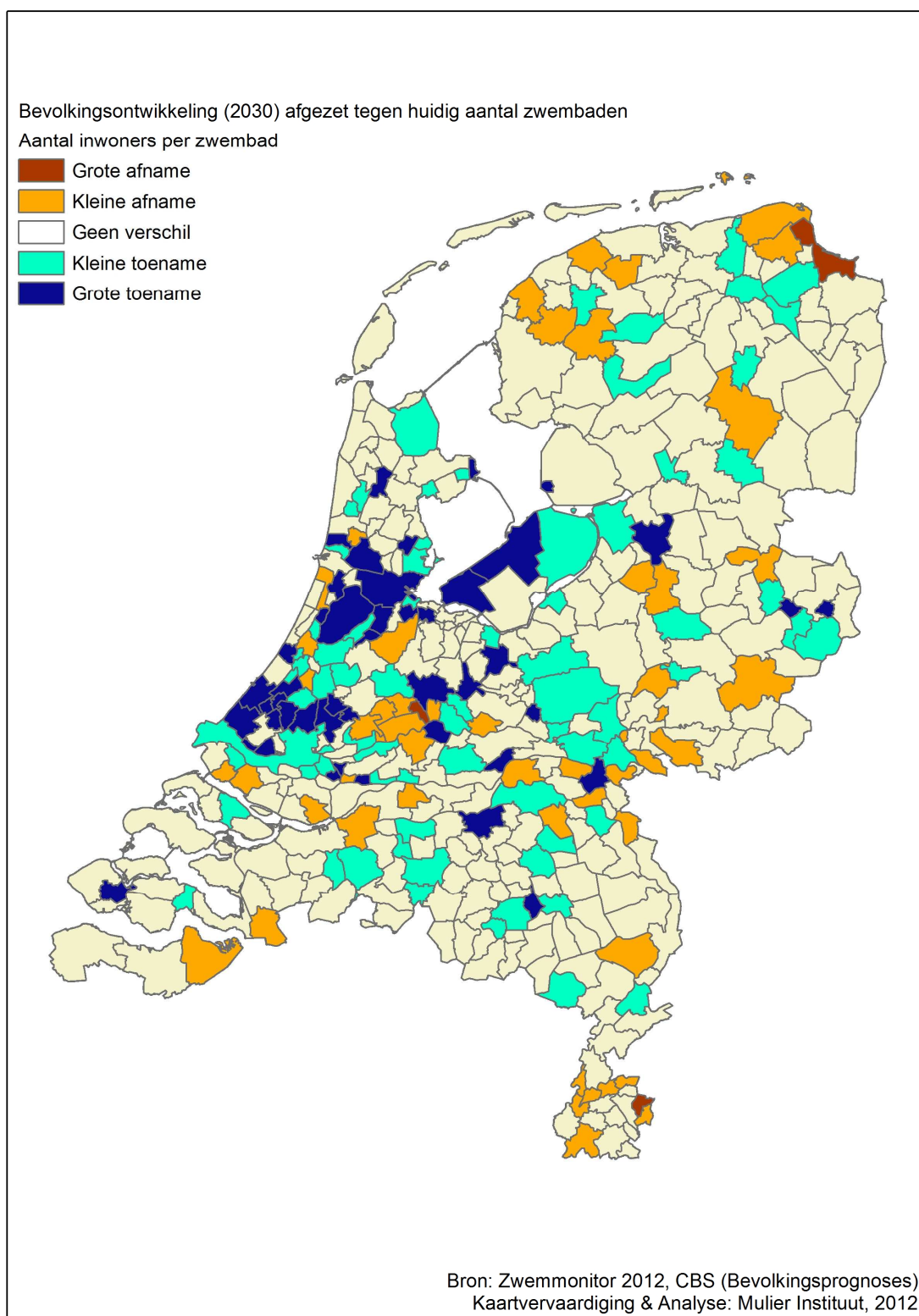
Bron: Zwemmonitor 2012

Momenteel wordt bovendien niet minder dan 12 procent van de zwembaden met sluiting bedreigd. De respondent – meestal de zwembadmanager – heeft dit aangegeven in de vragenlijst. Dit betekent overigens niet dat het bewuste zwembad daadwerkelijk op korte termijn dicht gaat, maar het geeft wel een duidelijk signaal. Daarnaast is het ook mogelijk dat er zwembaden dicht gaan waar nog geen sluiting dreigde toen de vragenlijst werd ingevuld. In de zwembadbranche krijgt het onderwerp van dreigende sluiting veel aandacht.

Ontwikkeling van de druk op het zwemwater

Kaart 5.1 toont in welke mate de druk op zwemwater per gemeente verandert, als we kijken naar de bevolkingsontwikkeling. Deze ontwikkeling kunnen we zeer precies inschatten. De discussie over het sluiten (en bouwen) van zwembaden, laten we hier buiten beschouwing, omdat de uitkomst ervan moeilijk te voorspellen is. Op basis van deze uitgangspunten verwachten we dat in 2030 met name in gemeenten in de Randstad en delen van Brabant de druk op het zwemwater groter wordt. Daar stijgt het aantal inwoners per zwembad.

Kaart 5.1. Ontwikkeling in het aantal inwoners per zwembad (n=1.537)

6. Openstelling

6.1 Toegankelijkheid

Deze paragraaf bespreekt de toegankelijkheid van de zwembaden aan de hand van drie deelthema's: openbaarheid, spreiding en openingstijden. Elk van de drie onderwerpen komt in een eigen subparagraaf aan de orde. De openingstijden zijn verder opgesplitst in de opening gedurende jaarperiodes, het aantal dagen in de week en het aantal uren in de week.

6.1.1 Openbaarheid

Ongeveer de helft van de zwembaden is openbaar toegankelijk (45%), eenzelfde aandeel is besloten (45%) en 10 procent van de zwembaden valt onder de noemer semi-openbaar.

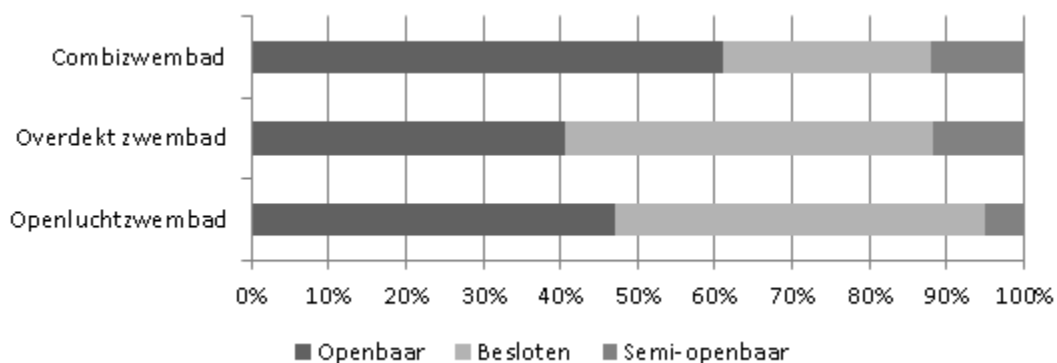
Figuur 6.1 Zwembaden naar mate van publieke toegankelijkheid (n= 1.531)

Bron: Zwemmonitor 2012

Beschouwen we de zwembadtypen (overdekt, combi, openlucht) op hun toegankelijkheid, dan valt op dat met name combizwembaden vaak openbaar zijn (61%). Daarentegen is bijna de helft (48%) van de overdekte en openluchtzwembaden besloten.

Figuur 6.2 Type zwembad (overdekte zwembaden, openlucht- en combizwembaden) naar toegankelijkheid (n= 1.536)

Bron: Zwemmonitor 2012

In welke mate een zwembad toegankelijk is, hangt sterk samen met het soort complex waar het zwembad toe behoort. Gaat het om solitaire zwembaden of zwembaden in een sportpark/-complex dan is het merendeel openbaar toegankelijk (88% resp. 89%). Bij de overige typen complexen is het gros van de zwembaden juist besloten (enkel bestemd voor gebruik van leden, gasten of leerlingen).

Tabel 6.1 Zwembaden naar toegankelijkheid, in procenten (n=1.526)

	Openbaar	Besloten	Semi-openbaar
Solitair zwembad	88	10	2
Sportpark/sportcomplex	89	6	5
Fitnesscentrum	10	73	17
Gezondheidscentrum/wellness	20	72	9
Hotel/motel	1	79	20
Bungalowpark/camping	9	74	17
Anders	20	71	10
Totaal	45	45	10

Bron: Zwemmonitor 2012

Wanneer het type zwembad wordt vergeleken met het soort complex, dan valt op dat het merendeel van de openbare zwembaden solitair is. De meeste besloten en semi-openbare baden bevinden zich in bungalowparken en op campings.

Tabel 6.2 Toegankelijkheid van het zwembad naar type zwembad, in procenten (n=1.526)

	Solitair zwembad	Sportpark /sport- complex	Fitness centrum	Gezond- heids- centrum/ wellness	Hotel/ motel	Bungalow- park/ camping	Anders
Openbaar	66	21	1	2	0	5	5
Besloten	7	1	9	8	18	40	15
Semi-openbaar	7	5	1	5	22	41	10
Totaal	33	11	6	5	11	24	10

Bron: Zwemmonitor 2012

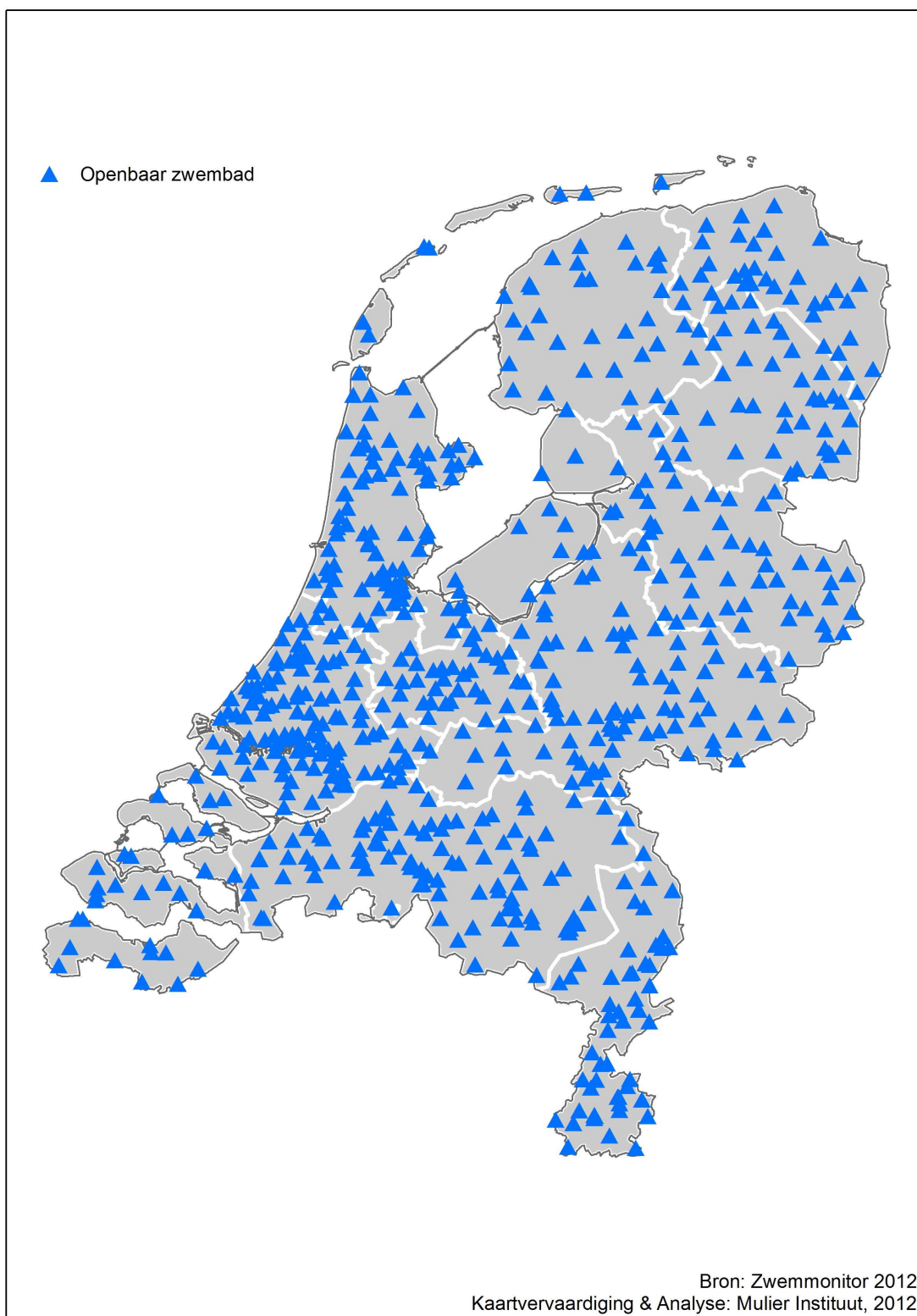
6.1.2 Spreiding door Nederland

Vervolgens is de toegankelijkheid van de zwembaden in ogenschouw genomen, in combinatie met hun toegankelijkheid. De openbare zwembaden liggen prima verspreid door het land (kaart 6.1). Nederlanders hoeven weinig te reizen om een openbaar zwembad te bereiken. Opvallend, maar niet verwonderlijk is de grote concentratie van openbare zwembaden in de Randstad, aangezien de bevolkingsdichtheid daar hoog is. In de polder van Flevoland en op de Veluwe zijn zwembaden schaars. Ook dit is geen verrassing, omdat de polder dun bevolkt is en de Veluwe een natuurgebied is.

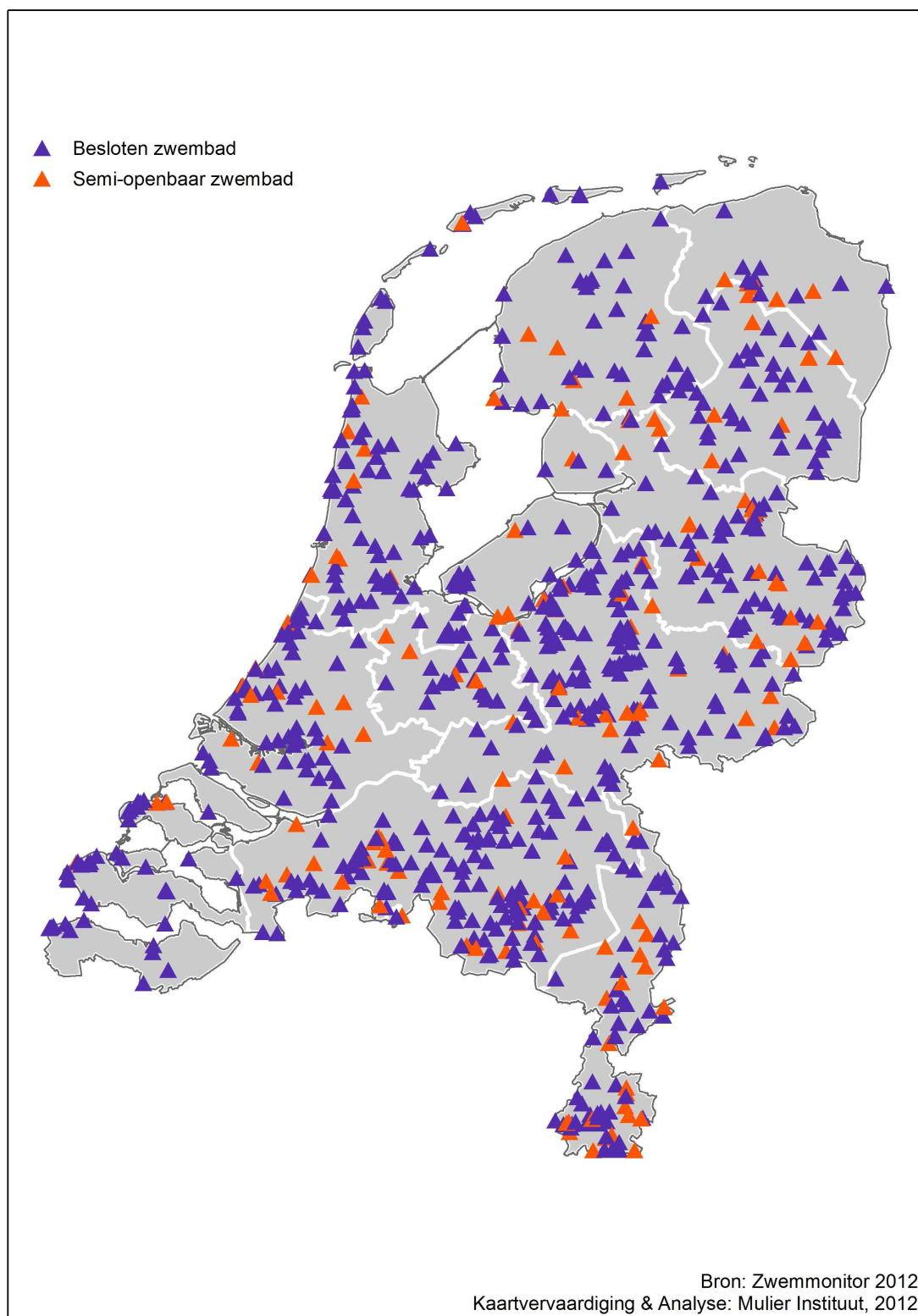
Ook de besloten zwembaden liggen verspreid door het hele land. Dit geldt in iets mindere mate voor de semi-openbare zwembaden: die zijn in het uiterste zuid-westen van het land ondervertegenwoordigd (kaart 6.2).

Kaart 6.3 geeft de spreiding weer van de zwembaden in de verblijfsrecreatie. Rond de Veluwe en langs de grenzen met Duitsland en België is een sterke concentratie van dergelijke zwembaden te zien.

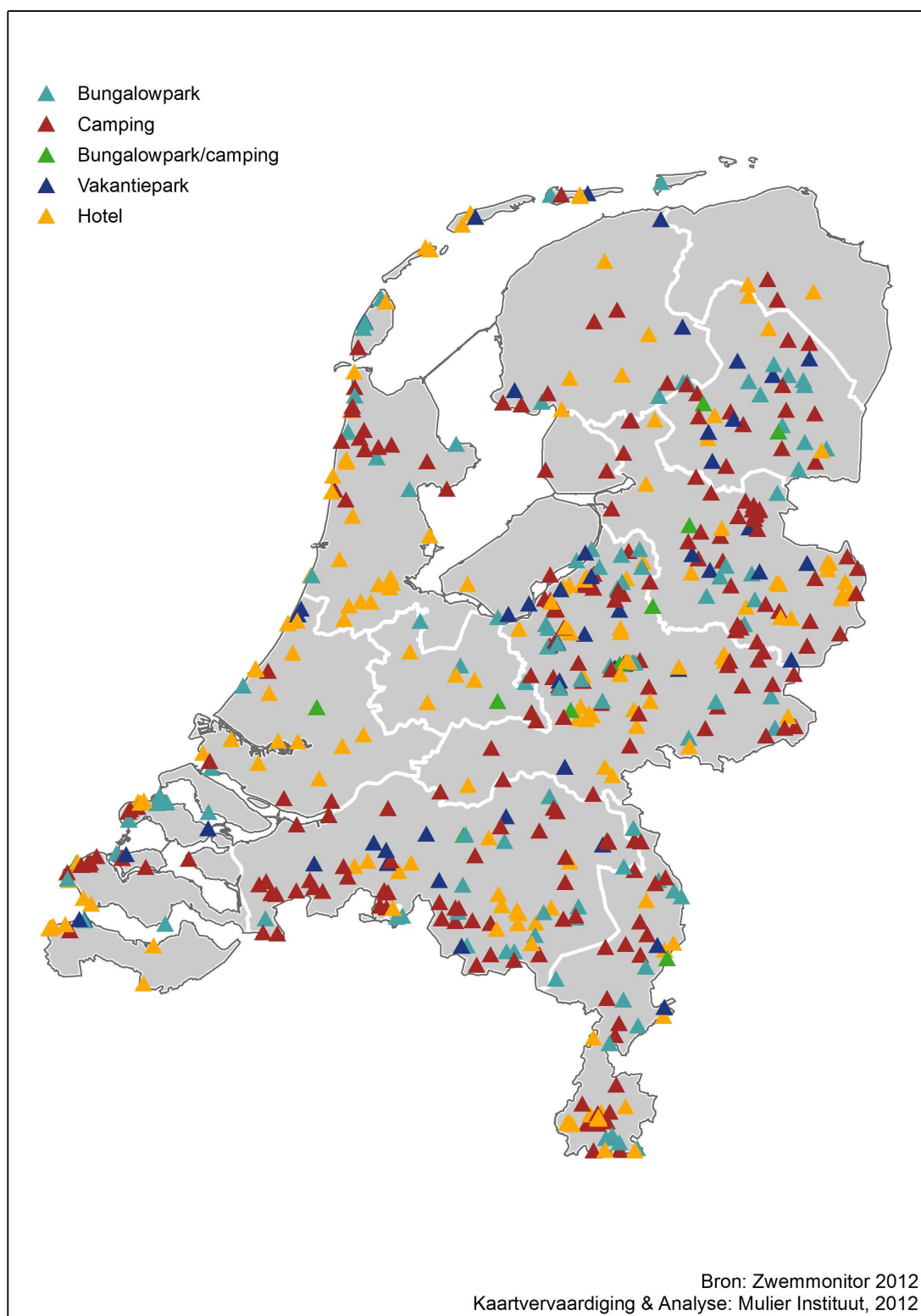
Kaart 6.1 Openbare zwembaden in Nederland (n=690)

Kaart 6.2: Besloten en semi-openbare zwembaden in Nederland (n=846)

Kaart 6.3: Zwembaden behorend tot bedrijven in de verblijfsrecreatie (n=530)

De meerderheid van de zwembaden bevindt zich in weinig of niet stedelijke gebieden. Van de openbare zwembaden ligt bijna een kwart in niet stedelijke gebieden en ruim een derde in weinig stedelijke gebieden. Ongeveer 40 procent van de besloten en semi-openbare zwembaden bevindt zich in niet stedelijke gebieden en een kwart in weinig stedelijke gebieden.

Tabel 6.3 Mate van openbaarheid naar stedelijkheid o.b.v. postcode, in procenten

	Openbaar	Besloten	Semi-openbaar
Zeer sterk stedelijk	7	6	5
Sterk stedelijk	14	11	10
Matig stedelijk	21	16	23
Weinig stedelijk	36	25	24
Niet stedelijk	23	42	38
n=	655	681	146

Bron: Zwemmonitor 2012

De spreiding van openbare, besloten en semi-openbare zwembaden over verstedelijkte gebieden is nagenoeg gelijk. Openbare zwembaden zijn iets vaker te vinden in een (zeer) sterk stedelijke omgeving dan besloten of semi-openbare zwembaden (21% resp. 17% resp. 15%). Besloten zwembaden zijn vaker te vinden in niet-stedelijke gebieden. Dit is niet verrassend aangezien 40 procent van de besloten zwembaden zich bevindt in bungalowparken of op campings.

6.1.3 Openingstijden

Ruim twee derde van de zwembaden is het gehele jaar open. Het zijn vooral zwembaden in fitnesscentra, sportparken/-complexen, gezondheidscentra/wellness en hotels/motels die gedurende het hele jaar geopend zijn. De afhankelijkheid met het toerisme is goed zichtbaar bij de bungalowparken/campings, waarvan slechts een derde geen seizoensstop kent. Gemiddeld hanteert 59 procent van de zwembaden in de (school)vakanties aangepaste openingstijden. Bij hotels/motels en bungalowparken/campings is dat percentage beduidend lager.

Tabel 6.4 Openstelling gedurende het jaar naar type zwembad, in procenten (n=545)

	Openstelling		Aangepaste openingstijden in de (school) vakanties
	Hele jaar geopend	Gedeeltelijke openstelling	
Solitair zwembad	63	37	74
Sportpark/sportcomplex	88	12	82
Fitnesscentrum	94	7	42
Gezondheidscentrum/wellness	86	14	48
Hotel/motel	84	16	7
Bungalowpark/camping	37	63	25
Anders	84	16	45
Totaal	69	31	59

Bron: Zwemmonitor 2012

Ook is gekeken naar de aantallen uren die zijn gereserveerd voor verschillende soorten gebruik. Omdat de meeste zwembaden meerdere bassins tellen, kan het aantal gebruiksuren groter kan zijn dan het aantal openingsuren van een zwembad. Twee derde van zwembaden reserveert ten

minste 21 uren per week voor recreatief zwemmen. Drie kwart van de zwembaden biedt zwemles aan (niet schoolzwemmen). De helft van de zwembaden plant geen tijd in voor schoolzwemmen en bijna de helft heeft geen uren voor verenigingszwemmen.

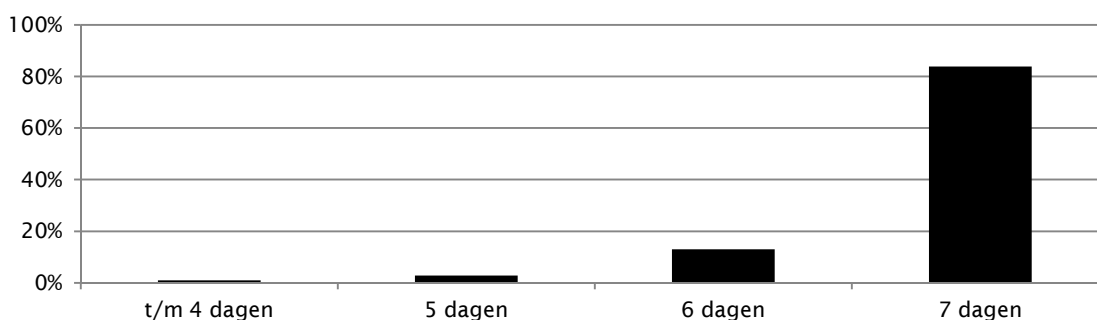
Tabel 6.5 Aantal gereserveerde uren voor verschillende gebruikers in een doorsnee week, in procenten (n= 517)

	Recreatief zwemmen / vrij zwemmen	Doelgroep- zwemmen	Verenigings- zwemmen	School- zwemmen	Zwemles buiten school- zwemmen	Anders
0 uren	11	25	45	50	24	85
1-10 uren	10	32	21	31	17	9
11-20 uren	14	26	19	15	37	3
21 uren of meer	65	16	15	5	22	4

Bron: Zwemmonitor 2012

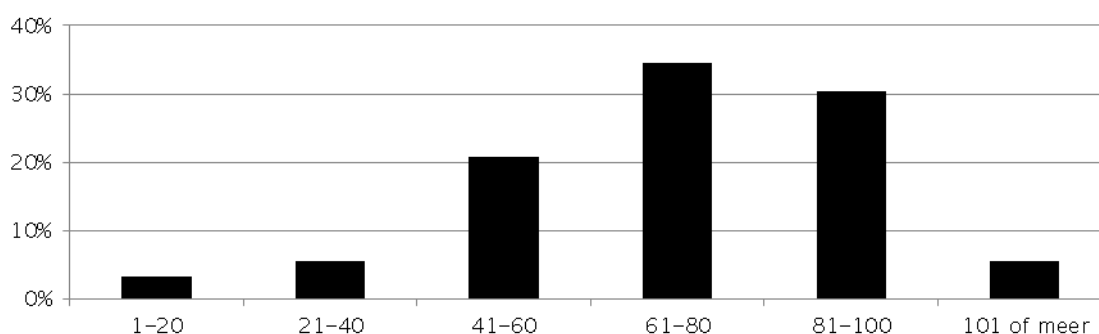
Het merendeel van de zwembaden (84%) is doorgaans zeven dagen per week geopend. Op zondag is 15 procent van de zwembaden gesloten.

Figuur 6.3 Het aantal dagen dat een zwembad is geopend (n=541)

Bron: Zwemmonitor 2012

Gemiddeld zijn zwembaden 72 uur per week open. Een op drie zwembaden is tussen de 61 en 80 uur open en bijna evenveel baden tussen de 81 en 100 uur. 9 procent van de zwembaden is hooguit 40 uren geopend.

Figuur 6.4 Aantal uren dat een zwembad per week is geopend (n= 525)

Bron: Zwemmonitor 2012

Met name in de verblijfsrecreatie zijn de zwembaden doorgaans elke dag van de week geopend. Hetzelfde geldt voor sportparken/-complexen. Dit vertaalt zich bij de hotels/motels en sportparken/-complexen in een hoog aantal openingsuren per week. Bij gezondheidscentra/wellness is de meerderheid van de zwembaden minder dan zeven dagen per week geopend.

Tabel 6.6 Het gemiddeld aantal uren en dagen dat een zwembad in een doorsnee week geopend is naar type zwembad (n=556)

	Uren	Dagen	Percentage 7 dagen per week geopend	n=
Solitair zwembad	72	6,8	86%	238
Sportpark/sportcomplex	80	7,0	95%	94
Fitnesscentra	68	6,7	66%	29
Gezondheidscentrum/wellness	65	6,2	43%	21
Hotel/motel	88	7,0	100%	30
Bungalowpark/camping	68	7,0	95%	81
Anders	56	6,1	47%	43
Totaal	72	6,8	84%	536

Bron: Zwemmonitor 2012

6.2 Locatie en bereikbaarheid

De locatie van het zwembad heeft invloed op het gebruik ervan. Uit het Continu VrijeTijdsOnderzoek (NBTC-NIPO) is de afgelegde afstand naar een zwembad bekend. De bereidheid tot reizen is echter niet hetzelfde als de daadwerkelijk afgelegde afstand. Om deze reisbereidheid in te kunnen schatten, zijn twee overwegingen meegenomen:

1. Respondenten die dicht bij een voorziening wonen, geven in de enquête een korte reisafstand op, terwijl de bereidheid een langere afstand af te leggen aanwezig kan zijn. Voor deze sporters is de waargenomen reisafstand korter dan de afstand die ze bereid zijn af te leggen. Op de korte afstand is de bereidheid tot reizen dus groter dan de waargenomen reisafstand. De curve die de bereidheid tot reizen weergeeft moet daardoor in het begin (op de korte afstand) hoger zijn dan de waargenomen curve.

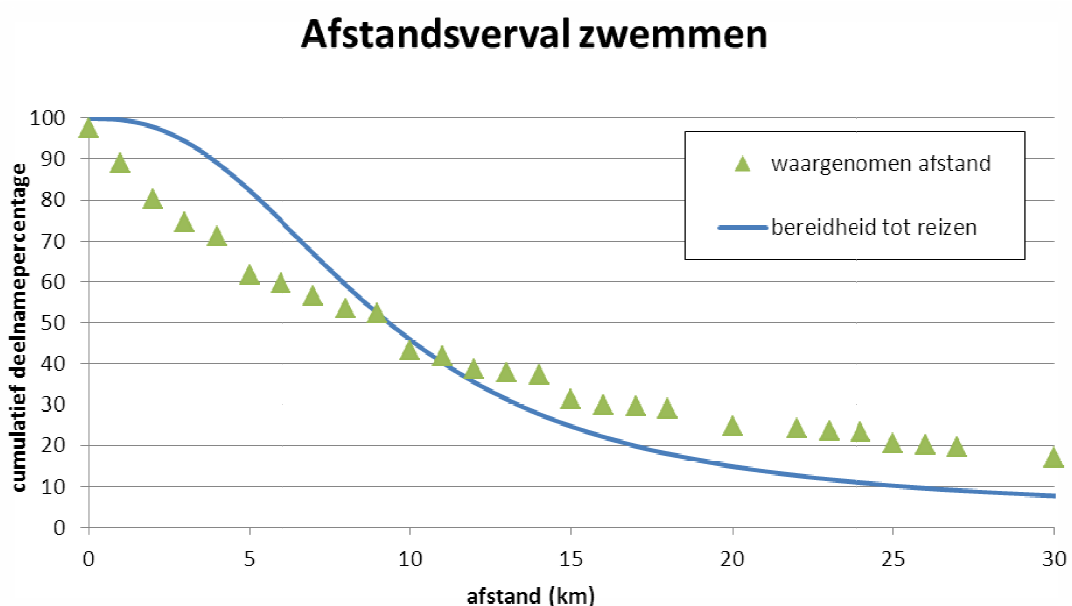

- Respondenten die verder van een voorziening wonen dan ze bereid zijn te reizen bezoeken de betreffende voorziening niet, en komen niet in de enquêteresultaten voor. Door het ontbreken van deze groep (potentiële) bezoekers in de respons is het aandeel reislustige bezoekers oververtegenwoordigd in de enquête. Dit leidt tot een te hoge waargenomen reisafstand ten opzichte van de bereidheid tot reizen. Dit effect speelt op de langere afstand.

De twee bovenstaande effecten maken een aanpassing van de curve noodzakelijk: hoger in het begin en lager op de langere afstand. De blauwe lijn in onderstaande grafiek geeft de resulterende afstandsvervalcurve weer.

Figuur 6.3 is als volgt te lezen. Als een zwembad op 3 km van huis ligt, is 94 procent van de zwemmers bereid om die afstand af te leggen. Is de afstand 5 km dan is nog 82 procent bereid deze afstand af te leggen. De bereidheid neemt logischerwijs af met toenemende afstand: 26 procent van de zwemmers zou een afstand van 15 km nog overbruggen.

Figuur 6.5. Afstand tot een zwembad en de intentie tot bezoek

Bron: Continu VrijeTijdsOnderzoek (NBTC-NIPO)

Behalve de feitelijke afstand in kilometers tot het zwembad, is ook de omgeving ervan belangrijk voor het bezoek eraan. Ligt het zwembad middenin een woonwijk, of aan de rand van de bebouwde kom op een industrieterrein? De ligging zorgt voor verschillen wat betreft bereikbaarheid en veiligheidsgevoel. Openbare zwembaden bevinden zich relatief vaak aan de rand van de bebouwde kom of in een woonwijk. Semi-openbare en besloten zwembaden zijn meer verspreid over verschillende soorten locaties.

7. Conclusies

De Zwemmonitor is opgezet om de aanbodzijde van de zwembranche in kaart te brengen. Omdat de monitor deel uitmaakt van ‘Waterdicht’ verbinden we in dit hoofdstuk de beschikbaarheid van zwembaden aan de mogelijkheden voor de ontwikkeling van de zwemvaardigheid in Nederland.

Enkele kerncijfers

In vergelijking tot 2002 is het aantal zwembaden in 2012 lichtelijk gedaald van bijna 1.593 tot ruim 1.537 zwembaden. Voor elke 10.900 inwoners is er één zwembad, wat betekent dat er 2,3 zwembaden zijn per 25.000 inwoners. Een ander kerncijfer is dat er 3,7 zwembaden zijn per 100 km². De zwembaden liggen niet gelijkmatig over Nederland verspreid. Ten opzichte van het aantal inwoners tellen Zeeland en Drenthe de meeste zwembaden en gemeten naar oppervlakte zijn dat Limburg, Zuid-Holland en Noord-Brabant. De verschillende in dit rapport gepresenteerde kaarten maken echter duidelijk dat de overgrote meerderheid van de Nederlanders woont binnen een straal van 10 km van een zwembad.

Type zwembaden

De zwembaden zijn in verschillende typen te verdelen. Ruim de helft van de zwembaden is overdekt, een derde is een openluchtbad en 12 procent is een combibad. Een tweede indeling is die naar toegankelijkheid. 45 procent van de baden is openbaar toegankelijk, nog eens 45 procent is exclusief voor eigen gasten, leden, etc. (besloten zwembaden) en 10 procent is wel besloten, maar tegen betaling ook toegankelijk voor derden. Voor de ontwikkeling van de zwemvaardigheid zijn met name de openbare overdekte baden van belang.

Een derde indeling is die in solitaire baden en zwembaden die deel uitmaken van een groter geheel. Een derde van de zwembaden is een solitair bad. Veel van de niet-solitaire baden behoren tot de verblijfsrecreatie. Die zwembaden liggen op enige afstand van de grotere bevolkingsconcentraties, wat een groot deel ervan minder geschikt maakt voor zwemlessen. Ouders geven doorgaans de voorkeur aan een zwembad op beperkte reisafstand voor de zwemlessen van hun kind(eren).

Bassins

De ruim 1.500 zwembaden tellen samen meer dan 3.300 bassins, die bijna alle worden gebruikt voor recreatief zwemmen. Ruim een derde fungeert als instructiebad en een kwart is bedoeld voor doelgroepactiviteiten. Van de bijna 2.200 bassins van minimaal 25 m² en minimaal 30 cm diep wordt een derde gebruikt voor schoolzwemmen en een derde voor diplomazwemmen.

Zwemvaardigheid

Nederland heeft een rijke traditie als het om water gaat. Bij de eeuwige strijd tegen het water hoort het voldoende zwemvaardig zijn van de inwoners, kinderen in het bijzonder. Daarnaast is zwemmen ook simpelweg een leuke en gezonde activiteit. De infrastructuur (hardware) om de zwemvaardigheid op een bepaald (veilig) niveau te houden, is aanwezig. De vraag is hoe de druk op zwemwater zich in de toekomst ontwikkelt. Hierop is geen eenduidig antwoord mogelijk, maar helder is dat in 2030 de verhouding inwoners - zwembaden verandert. De Nederlandse bevolking groeit tussen 2012 en 2030 met 6 procent en de vraag is of het aantal zwembaden daarmee gelijke pas houdt. Tegelijkertijd daalt echter het aantal kinderen in de

‘zwemlesleeftijd’. De groei van de bevolking concentreert zich in de groep van 65 jaar en ouder. Uitgaande van de huidige participatie aan zwemactiviteiten onder de verschillende leeftijdscategorieën, zal het aantal zwemmers (personen die minimaal één keer per jaar zwemmen) in Nederland nauwelijks veranderen.

Komende publicaties van de Zwemmonitor

Komende publicaties van de Zwemmonitor gaan dieper in op het thema zwemvaardigheid. De aandacht zal uitgaan naar zwemlessen: prijzen, wachtlijsten en aantallen en soorten aanbieders. Ook volgt een uitgebreidere beschrijving van de Nederlandse zwembaden op het vlak van voorzieningen, bezoekersaantallen, aantallen medewerkers en beheer & beleid.

Bijlage 1 – Dataverzameling Zwemmonitor

In deze bijlage staan we stil bij het voornaamste instrument waarmee de gegevens over zwembaden en zwemlesaanbieders zijn verzameld: de vragenlijst van de Zwemmonitor is gemaakt. We gaan in op:

- Creëren van draagvlak;
- De vragenlijst;
- Samenstellen van het adressenbestand;
- Veldwerk en respons.

Creëren van draagvlak

Binnen de zwembranche zijn verschillende partijen actief. Om de Zwemmonitor tot een succes te maken, is het belangrijk alle betrokken organisaties te enthousiasmeren voor het onderzoek. In overleg met Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) is een vaste begeleidingscommissie samengesteld, met vertegenwoordigers van VSG, Nationaal Platform Zwembaden|NRZ en RECRON. Ook de KNZB is vanaf het begin bij het project betrokken geweest.

Globaal gezegd vertegenwoordigt VSG de belangen van de openbare zwembaden en RECRON die van de commerciële zwembaden. Binnen de laatste groep bestaan er enkele koepels die elk een groot aantal zwembaden exploiteren, zoals Sportfondsen Nederland, Optisport en Laco Nederland. Hoewel deze drie koepels in de RECRON-overleggen zijn ingelicht over het onderzoek, hadden de directeurs behoefte aan nadere informatie. Samen met leden uit de begeleidingscommissie bezocht de directeur van het Mulier Instituut de drie directeurs om de Zwemmonitor nader toe te lichten. Twee koepels zegden daarop direct hun inzet aan het project toe, hetgeen een positieve invloed heeft gehad op de mate van respons.

Vier adviesbureaus in de zwembranche toonden zich geïnteresseerd in de Zwemmonitor. Zij zijn bezocht en geïnformeerd over het project. Een vraag van de bureaus was of de Zwemmonitor ook gericht was op advieswerkzaamheden. Het antwoord luidde dat het een onderzoeksproject is, dat waarschijnlijk ook voor adviesbureaus belangwekkende informatie zal opleveren. De adviesbureau boden alle aan mee te denken met de Zwemmonitor. Bovendien zonden zij ons eerder door hen ontwikkelde vragenlijsten toe, om te laten zien welke onderwerpen bij hen en hun klanten spelen. Van deze kennis is dankbaar gebruik gemaakt.

Er zijn verschillende artikelen verschenen in de bladen SportLokaal en ZwembadBranche, dit om zwembadmanagers en andere potentiële respondenten op de hoogte te stellen van het onderzoek. Ook verzorgden we presentaties op het Nationale Zwembad Congres (VSG) en de Kennisdag Zwembaden (VSG). De artikelen en presentaties informeerden over de opzet van het project en gaven een voorproefje van de uitkomsten.

Een organisatie die elke zomer weer wordt geconfronteerd met de gevolgen van gebrekkige zwemvaardigheid, is Reddingsbrigade Nederland. Ook met deze organisatie is uitvoerig gesproken. Gespreksthema's waren zwemvaardigheid in Nederland en de rol van de reddingsbrigades. Reddingsbrigade Nederland verschaftte jaarcijfers van de aantallen waarschuwingen aan badgasten en de keren dat de brigade uitrukte.

De vragenlijst

De vragenlijst voor de Zwemmonitor is deels gebaseerd op de vragenlijst van het onderzoek dat het NRIT in 2002 uitvoerde. Hierdoor is het mogelijk op een aantal punten de cijfers van 2002 en 2002 met elkaar te vergelijken.

De vragenlijst is uitgezet via internet. Er zijn twee versies gebruikt: een volledige en een ingekorte. De complete vragenlijst omvat vragen omtrent contactgegevens, zwembadtype, aantal bassins, kenmerken van de bassins, voorzieningen in het zwembad, openingstijden, bezoekersaantallen, doelgroepen, bereikbaarheid, personele formatie, beheer en exploitatie. Daarnaast zijn er vragen over zwemlessen, de kosten ervan en eventuele wachtlijsten. Deze grote vragenlijst is voorgelegd aan zwembaden en zwemlesaanbieders. De gemiddelde invultijd voor respondenten van zwembaden bedroeg circa 25 minuten. Zwemlesaanbieders zonder eigen zwembad konden veel vragen overslaan. Voor hen was de gemiddelde invultijd zes minuten.

De kleine vragenlijst is afgenomen onder zwembaden en zwemlesaanbieders die niet in de gelegenheid waren de grote vragenlijst in te vullen. De kleine vragenlijst bestaat uit de eerste vijf vragen van de grote vragenlijst (contactgegevens, type zwembad) en de vragen over het aantal bassins en de kenmerken van de verschillende bassins. De zwemlesaanbieders zonder eigen zwembad noteerden op de verkorte vragenlijst alleen hun contactgegevens.

Samenstellen van het adressenbestand

Er bestaat geen compleet bestand van alle zwembaden in Nederland. VSG beschikt over de voor het onderzoek van 2002 gebruikte adressenbestanden. Het Mulier Instituut kreeg de beschikking over deze bestanden en heeft ze bestanden aan elkaar gekoppeld en ontdebeld. Daarnaast leverde het Nationaal Platform Zwembaden|NRZ het factuurbestand aan van zwemlesaanbieders die bij deze organisatie de diploma's van het ZWEM-ABC afnemen. Naar schatting betreft dit ongeveer 95 procent van alle zwemlesaanbieders. Het Mulier Instituut kreeg ten slotte de namen van bekende zwemlesaanbieders die andere diploma's uitgeven, waarop hun contactgegevens via internet achterhaald zijn.

De verwachting is dat via deze drie wegen de contactgegevens van het overgrote deel van de zwembaden en zwemlesaanbieders zijn gevonden.

Onderdeel van de lijst is de vraag aan zwembaden welke zwemlesaanbieders van hun zwembad gebruikmaken. Aan zwemlesaanbieders is gevraagd in welke zwembaden zij zwemlessen geven. De antwoorden op beide vragen zijn vergeleken met het adressenbestand. Aldus konden ongeveer dertig zwembaden en enkele zwemlesaanbieders aan de lijst worden toegevoegd.

De doelstelling was om een zo compleet mogelijk adressenbestand aan te leggen, en we verwachtten dat in tien jaar veel zwembaden kunnen verdwijnen en worden gebouwd. Via internet is gericht gespeurd naar zwembaden die nog niet in het adressenbestand van de Zwemmonitor zaten. Eerst hebben we zwembaden opgespoord bij grotere ketens in de verblijfsrecreatie (hotels, campings, bungalowparken), bij fitnesscentra en bij wellness-accommodaties. Daarna is op individuele steekwoorden gezocht (o.a. hotel, camping, bungalowpark, fitness, sauna, revalidatiecentrum) in combinatie met het sleutelwoord 'zwembad'.

Verder hebben we gebruik gemaakt van de Fitnessmonitor, een ander onderzoeksproject van het Mulier Instituut (ca. 800 responderende fitnesscentra). In de vragenlijst van de Fitnessmonitor omvat de vraag of het fitnesscentrum beschikt over een eigen zwembad. Het overgrote deel van de fitnesscentra met zwembad stond al in het adressenbestand van de Zwemmonitor, maar er konden desondanks elf nieuwe adressen worden toegevoegd.

Als laatste controle legden we de contactgegevens van de zwembaden per provincie voor aan de provinciale sportservices. Deze organisaties hebben elk de lijst voor hun provincie nagelopen op mutaties (nieuwe, gesloten, verhuisde en nog ontbrekende zwembaden). In totaal leverde dit slechts een handjevol mutaties op. Het is echter zo dat ook de sportservices geen compleet beeld hebben van de zwembaden in hun provincie. Met name semi-openbare en besloten zwembaden zijn niet altijd bij de provincie bekend (zwembaden in de verblijfsrecreatie, van zorginstellingen, etc.). Dezelfde vraag is ook voorgelegd aan de G32-gemeenten. Van deze gemeenten zijn geen mutaties ontvangen.

Veldwerk en respons

Het veldwerk is medio mei 2011 gestart en begin juni 2012 geëindigd. Eerst hebben alle zwembaden (en zwemlesaanbieders) een brief ontvangen met daarin de vraag of ze de vragenlijst online wilden invullen. Na enkele weken kregen zij een tweede brief ter herinnering. Vanaf medio augustus tot en met medio november hebben vervolgens medewerkers van een veldwerkbureau alle niet-responderende zwembaden (en zwemlesaanbieders) gebeld met het verzoek de vragenlijst alsnog in te vullen. Als daarvoor geen animo bestond, hebben de bellers de kleine vragenlijst direct telefonisch afgenomen.

Het streven was te komen tot een respons van 100 procent. Om dat te realiseren hebben medewerkers van het Mulier Instituut van begin februari tot en met begin juni zwembaden (en zwemlesaanbieders) gebeld en de kleine telefonisch vragenlijst afgenomen. Ter verkorting van de beltijd hebben de telefonisten eerst zoveel mogelijk informatie opgezocht via internet. Begin juni waren er gegevens verzameld van alle bij het Mulier Instituut bekende zwembaden en zwemlesaanbieders. Het betreft minimaal de antwoorden op de kleine vragenlijst.

In totaal hebben 538 zwembaden (inclusief 40 zwemlesaanbieders met eigen zwembad) de complete grote vragenlijst ingevuld. Van 999 zwembaden is informatie verkregen door middel van de kleine vragenlijst. De nagestreefde respons van 100 procent is gerealiseerd: van alle vooraf bekende en door veldwerk extra gevonden zwembaden is informatie verzameld. We merken op dat, aangezien er geen integrale lijst van zwembaden in Nederland bestaat, het mogelijk is dat er zwembaden aan onze aandacht zijn ontsnapt.